

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İLKOKUL MÜDÜRLERİNİN, ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN
EĞİTİMİNDEKİ ALGI VE YETERLİKLERİ
“İstanbul İli Maltepe İlçesinde Bir Araştırma”

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mehmet PAMUKÇU

Danışman Öğretim Üyesi
Yrd. Doç. Dr. Ali TEMEL

İstanbul,
Maltepe Üniversitesi
Mayıs 2016

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

25.05.2016 tarihinde tezinin savunmasını yapan Mehmet PAMUKÇU'ya ait "İlkokul Müdürlerinin, Özel Gereksinimli Çocukların Eğitimdeki Algı ve Yeterlilikleri" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oy Birliği/Çokluğuyla** Kabul Edilmiştir.

Prof.Dr.Münevver ÇETİN
(Başkan)

Yrd.Doç. Dr. M.Onur CESUR
(Üye)

Yrd.Doç.Dr.Ali TEMEL
(Üye) - danışman

ETİK SÖZLEŞME

Bu çalıőmadaki bütün bilgileri, akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak elde edip sunduğumu, çalıőmamda bana ait olmayan tüm veri ve sonuçların kaynağını kurallarına uygun Şekilde gösterdiğimi beyan ederim.

Mehmet Pamukçu

ÖNSÖZ

Özel eğitim gerektiren bireyler günümüzde artık toplumumuzun birer parçası ve hayatın birer gerçeği olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Her bireyin eğitim hakkının olduğu gibi özel eğitim gerektiren bireylerin de eğitim hakları vardır. Bu haklar devlet tarafından korunmakta ve zamanla geliştirilmektedir. Kaynaştırma ve özel eğitim alanında bir çok araştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırmanında alanyazına katkı sağlayacağı umulmaktadır. Bu sebeple araştırmamı hazırlamamda bana katkıda bulunan ve araştırmamın verilerinin oluşmasını sağlayan, beni hassasiyetle dinleyen değerli ilkokul müdürlerine şükranlarımı borçluyum.

Araştırmamın süreci içerisinde bana her zaman destek olan ve zaman ayıran çok değerli tez danışmanım Sayın Yrd. Doc. Dr. Ali TEMEL' e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca fikirlerini daima önemseydiğim ve beni her zaman anlayışla dinleyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Deniz DAĞSEVEN EMECEN' e ve Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi Sayın Dr. Oktay TAYMAZ SARI' ya şükranlarımı sunarım. Ayrıca bana süreç içerisinde daima cesaret veren ve manevi desteklerini hep hissettiğim aileme teşekkür ederim.

Mehmet PAMUKÇU

Ocak, 2015

ÖZ

Özel gereksinimi olan bireylerin eğitimlerinde okul yönetimi önemli bir faktördür. Özel gereksinimli bireyler ayrı eğitim ortamlarının haricinde birlikte eğitim ortamlarında da eğitim görmektedirler. Genel eğitim okullarındaki kaynaştırma uygulamaları ve yine genel eğitim okullarındaki özel eğitim sınıfları bu bireylerin birlikte eğitim ortamları içerisinde yer alır.

Bu araştırmanın amacı, kaynaştırma uygulamasının yapıldığı ve özel eğitim sınıflarının bulunduğu resmi ilkokul müdürlerinin, özel gereksinimi olan bireylerin eğitimlerine ilişkin algı ve yeterliklerini incelemektir. Bu amaçla, nitel araştırma veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile görüşmeler yapılmıştır. Bunun sonucunda müdürlerin çoğunun kaynaştırma uygulaması ve özel eğitim sınıflarındaki uygulamaların büyük bir kısmına ait sorumlulukları rehber öğretmenlere ve diğer öğretmenlere bıraktıkları görülmüştür. Ayrıca bu uygulamalarda çoğunlukla ailelerden dolayı sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Müdürler, öğretmenlerin yetersizliği ve fiziksel şartların yetersizliğinin özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimlerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Araştırmanın sonucunda bazı öneriler oluşturulmuştur. Bu önerilerin en başında kaynaştırma, özel eğitim, özel eğitim gerektiren bireyler gibi konuların ailelere, öğretmenlere ve diğer okul personeline yeterli bir şekilde anlatılması için bilgilendirici seminer çalışmaları yapılması gerekliliği vardır.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, Özel eğitim, Özel eğitim sınıfları, Özel gereksinimli birey, İlkokul müdürleri

ABSTRACT

School management in education of individuals with special needs is an important factor. They see individuals with special needs education in educational settings with the exception of separate educational environment .General education and special education classes in mainstream applications still takes place in the schools of general education schools in educational environments with these individuals.

The aim of this study was made of the mainstreaming of the official primary school principals and special education classes where is to examine perceptions and competencies related to the education of individuals with special needs .For this purpose, the qualitative research data collection techniques were interviewed by semi-structured interview technique .This results in most of the principal mainstreaming and implementation of a large part of the responsibility for guiding teachers in special education classes and have been shown to drop the other teachers .In addition, these applications often have stated that they have problems due to family. Directors, stated that the lack of teachers and the lack of physical conditions that require special education training for individuals adversely affect.

Some suggestions were created as a result of research. The fuse at the beginning of this proposal, special education, to family issues, such as individuals who require special education teachers and other school personnel are adequately done informative seminars to explain the necessity of work.

Keywords: Inclusion, special education, special education classes, special needs individuals, primary school principals

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME.....	II
ÖNSÖZ.....	III
ÖZ.....	IV
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	VII

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1. ÖzelEğitim.....	2
1.1.1. Özel Eğitim Gerektiren Birey.....	2
1.1.2. Özel Eğitimin Amaçları.....	4
1.1.3. Özel Eğitimin Temel İlkeleri.....	4
1.1.4. Özel Eğitim Ortamları	5
1.1.4.1. Özel Eğitim Okulları.....	6

1.1.4.1.1. Yatılı Özel Eğitim Okulları.....	7
1.1.4.1.2. Gündüzlü Özel Eğitim Okulları.....	7
1.1.4.2. Genel Eğitim Okulları.....	7
1.1.4.2.1. Genel Eğitim Okullarındaki Özel Eğitim Sınıfları.....	7
1.1.4.2.2. Genel Eğitim Okullarındaki Normal Sınıflar	8
1.2. Kaynaştırma	8
1.2.1. Kaynaştırma Uygulamalarının Yasal Dayanakları.....	10
1.2.2. Kaynaştırma Eğitiminde Dikkat Edilecek Hususlar.....	11
1.2.3. Kaynaştırmanın Başarısını Etkileyen Etmenler.....	12
1.2.3.1. Öğretmenler.....	13
1.2.3.2. Normal Öğrenciler.....	14
1.2.3.3. Kaynaştırma Öğrencileri.....	15
1.2.3.4. Okul Yönetimi.....	15
1.2.3.5. Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleri.....	16
1.2.3.6. Normal Öğrencilerin Aileleri.....	17
1.2.3.7. Fiziksel Ortam.....	18
1.2.3.8. Destek Özel Eğitim Hizmetleri.....	19
1.2.3.8.1. Kaynak Oda Eğitimi.....	19
1.2.3.8.2. Sınıf-İçi Yardım.....	19
1.2.3.8.3. Özel Eğitim Danışmanlığı.....	20
1.3. Problem.....	20
1.4. Amaç.....	21
1.5. Önem	22
1.6. Sınırlılıklar	22
1.7. Tanımlar ve Kısaltmalar.....	22

BÖLÜM II	23
YÖNTEM	23
2.1. Araştırmanın Modeli.....	23
2.2. Katılımcılar.....	24
2.3. Veri Toplama Aracı.....	24
BÖLÜM III	25
BULGULAR	25
3.1. Müdürlerin “Okulunuzdaki Kaynaştırma Uygulamaları İle İlgili Bilgi Verir misiniz? Uygulama Hakkında Neler Yapıyorsunuz ?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	25
3.2. Müdürlerin “Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Ne Gibi Çalışmalar Yapıyorsunuz ?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	27
3.3. Müdürlerin “Özel Eğitim Ve Kaynaştırma İle İlgili Olarak Öğretmenlere Yönelik Ne Gibi Çalışmalar Yapıyorsunuz ?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	29
3.4. Müdürlerin “Özel Eğitim Sınıflarında Eğitim Gören Ve Kaynaştırma Eğitimine Tabi Olan Öğrencilerin Ailelerine Yönelik Nasıl Çalışmalar Yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	30
3.5. Müdürlerin “Diğer Aileleri Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Bu Çocukların Eğitimleri Hakkında Nasıl Bilgilendiriyorsunuz ?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	33
3.6. Müdürlerin “Okulunuzun Fiziksel Ortamında Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Ne Gibi Düzenlemeler Yapıyorsunuz ?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	35
3.7. Müdürlerin “Özel Eğitim Sınıfında Ne Gibi Düzenlemeler Yapıyorsunuz ?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	36

3.8. Müdürlerin “Okulunuzda BEP kim/kimler tarafından hazırlanıyor?”	
Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	37
3.9. Müdürlerin “Sizce Kaynaştırma Uygulamasından Önce Kaynaştırmaya Hazırlık İçin Neler Yapılmalıdır? Neler Önerirsiniz? ”	
Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	38
3.10. Müdürlerin “Kaynaştırma Uygulamalarında Ne Gibi Sorunlarla Karşılaşıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	40
3.11. Müdürlerin “Sizce Kaynaştırma Uygulamalarında Başarıyı Etkileyen Faktörler Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	41
3.12. Müdürlerin “Sizce Özel Eğitim Sınıfları Verilen Eğitim ve Kullanılan Materyaller Açısından Yeterli Seviyede midir? Eğer Değilse Nasıl Yeterli Hale Getirilebilir? ”	
Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	43
3.13. Müdürlerin “Sizce Hangi Öğrenciler Kaynaştırma Uygulamasına Tabi Tutulmalı Hangileri Tutulmamalıdır?”	
Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	44
3.14. Müdürlerin “Siz, Kendi Okulunuzun Kaynaştırma Uygulamasına Uygun Olduğunu Düşünüyor musunuz?”	
Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	45
3.15. Müdürlerin “Sizce Okul Müdürlerinin Kaynaştırma Uygulamalarında Rollerini Neler Olmalıdır? Açıklar mısınız ?”	
Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	46
BÖLÜM IV	48
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	48
4.1. Sonuç.....	48
4.2. Tartışma.....	52
4.3. Öneriler.....	57
4.3.1.Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	57

4.3.2.Araştırmacılara İlişkin Öneriler.....	58
KAYNAKÇA.....	59
EKLER.....	63

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim, insanın öğrenme yeteneğinin oluşması ile başlamıştır; ve onun hayatı boyunca da sürüp gidecektir. Eğitim konusunu insan oluşturur. İnsanın önemi eğitiminde önemini arttırmaktadır. Eğitimin önemi ve gerekliliği giderek daha da çoğalmaktadır. Bunun için insan, eğitimi uğruna büyük çabalara girişmekte çok emek ve para harcamaktadır (Başaran, 1994,s.11).

Normal gelişim gösteren bireyler gibi özel gereksinimli bireylerin de fırsat eşitliğinden yararlanma hakkı vardır ve bu hak korunmalıdır. Özel gereksinimli bireylerin toplumun birer parçası olarak yaşamaları ancak bu haklardan yararlandıkları takdirde söz konusu olabilecektir. Özel gereksinimli bireylerin eğitimine bakıldığında, eğitimin akranları ile birlikte ve akranlarından ayrı olmak üzere iki farklı şekilde uygulandığı görülmektedir. Akranlarından ayrı eğitim; özel gereksinimli bireylerin, özür türüne ve derecesine göre geliştirilen programlar çerçevesinde ve özel eğitimciler tarafından uygulanan eğitimdir. Birlikte eğitim ise; özel gereksinimli bireylerin, normal gelişim gösteren akranlarıyla beraber, normal sınıf öğretmenleri tarafından eğitilmeleridir (Batu, Kırcaali İftar, 2007, s.7).

Özel eğitim alanındaki gelişmelerin sonucunda günümüzde bir çok özel gereksinimli öğrenci genel eğitim sınıflarında eğitim görmektedir. Özel gereksinimli

öğrencinin özel gereksinimli olmayan akranları ile birlikte gördüğü eğitim kaynaştırma olarak görülmektedir. Fakat kaynaştırma sadece fiziksel bir birliktelik anlamına gelmemektedir (Kargın, 2004, s.1).

Ülkemizde normal gelişim gösteren çocukların yanında özel gereksinimi olan bir öğrenci topluluğu bulunmaktadır. Bu çocuklarda normal gelişim gösteren akranları gibi resmi ve özel okullarda eğitim görme hakkına sahiptirler. Onları hayata kazandırabilmek için eğitimcilere ve velilere büyük bir iş düşmektedir. Okul yöneticileri ise bu çocukların eğitiminde gerekli olan plan, program uygulamasını takip etmeli ve gerekli eğitim ortamını sağlayabilmeli, bu çocukları hayata kazandırabilmek için meslektaşları ve öğrencilerin aileleri ile sağlıklı bir iletişim kurabilmelidir.

1.1. Özel Eğitim

Özsoy, Özyürek ve Eripek (2001,s.7), özel eğitimi; “*Özel eğitime muhtaç olan çocukların eğitimi için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ile bu çocukların özür ve özelliklerine uygun ortamda yürütülen eğitimidir*” şeklinde tanımlamışlardır.

Kırcaali-İftar’ a (1998,s.33) göre de özel eğitim, normal öğrenci özelliklerinden farklı özelliklere sahip olan öğrencilere, bağımsız olarak yaşayabilme olanağını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen, bireyselleştirilmiş eğitim hizmetleridir. Turnbull ve Wehmeyer (2007) ise özel eğitimin, öğrencinin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için öğrenciye özgü bir şekilde bireyselleştirilmesi anlamına geldiğini belirtmektedir (Akt. Diken, 2012,s.6).

Çoğunluktan farklı ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, üstün özellikleri olanları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin en üst düzeye çıkmasını sağlayan, yetersizliği engele dönüştürmeyi önleyen, engelli bireyi kendine yeterli hale getirerek topluma kaynaşmasını ve bağımsız, üretici bireyler olmasını destekleyecek becerilerle donatan eğitimidir (Ataman, 2003,s.19).

1.1.1.Özel Eğitim Gerektiren Birey

Özel Eğitime Muhtaç Çocuk dediğimiz zaman beden, zihin, duygusal ve sosyal özelliklerindeki olağan dışı ayrıcalıkları nedeniyle normal çocuklar için düzenlenen eğitim hizmetlerinden yeterince yararlanamayan çocuklar anlatılmak istenmiştir (Türkoğlu, 1997, s.256).

Özel gereksinimi olan çocuklar olarak tanımlanan bu grup bedensel özellikleri ve /veya öğrenme yetenekleri normdan (altında ve üstünde olabilir) oldukça farklılaşan çocuklardır. Bu farklılıkların derecesi bir çocuğun özel gereksinimi olduğunu ve bu yüzden özel eğitim hizmetleri için seçilebilir olduğunu belirler. Bu çocukların eğitimden yarar sağlamaları ve gereksinimlerinin karşılanması için bireyselleştirilmiş eğitim programlarına ve ilgili hizmetlere gereksinim duyarlar.

Özel gereksinimi olan çocuklar terimi öğrenmede güçlük çeken çocuklar kadar performansı üstün olanları da kapsar (Akçamete,2009,s.32).

Özel gereksinimi olan çocuklar terimi bu anlamda bütünleştirici bir terim olarak kabul edilir. Fiziksel yetersizliği, davranış ve öğrenme problemleri olan, duygusal bozukluğu olan çocuklar ve zihinsel olarak üstün ya da özel yetenekli çocuklar da bu gruba girerler. Özel eğitim alanında yıllardır kullanılan yetersizliği olan, özgürlüğü engelli gibi terimler bu nedenle özel gereksinimi olan birey teriminden daha sınırlayıcıdır. Bu terimler üstün ve özel yetenekli çocukları kapsamamaktadır. Ülkemizde 1997 yılında çıkarılan Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 4. maddesi h fırcasında bütünleştirici bir terim olarak “Özel eğitim gerektiren birey” terimi kullanılmakta ve çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey olarak tanımlanmaktadır (Akçamete, 2009, s.33).

Özel eğitime gereksinim olan bireyler farklı şekillerde sınıflandırılabilirler. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde sınıflandırma şu şekilde yapılmaktadır:

- ✓ **Zihinsel yetersizliği olan birey:** *Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireydir.*
- ✓ **Görme yetersizliği olan birey:** *Görme gücünün kısmen ya da tamamen kaybindan dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.*
- ✓ **İşitme yetersizliği olan birey:** *İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybindan dolayı konuşmayı edinmede, dili kullanma ve iletişimde yaşadığı güçlükler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.*
- ✓ **Dil ve konuşma güçlüğü olan birey:** *Dili kullanma, konuşmayı edinme ve iletişimdeki güçlük nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.*
- ✓ **Ortopedik yetersizliği olan birey:** *Hastalıklar, kazalar ve genetik problemlere bağlı olarak kas, iskelet ve eklemlerin işlevlerini yerine getirememesi sonucunda meydana gelen hareket ile ilgili yetersizlikler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.*
- ✓ **Otistik birey:** *Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılığı erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve bu özellikleri nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.*
- ✓ **Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan birey:** *Yaşına ve gelişim seviyesine uygun olmayan dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik, hiperaktivite ve dürtüsellik belirtilerini en az iki ortamda ve altı ay süreyle gösteren, bu*

özellikleri yedi yaşından önce ortaya çıkan, özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.

- ✓ **Duygusal ve davranış bozukluğu olan birey:** Yaşına uygun olmayan sosyal ve kültürel normlardan farklı duygusal tepki ve davranışlar göstermesi nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.
- ✓ **Serebral palsili birey:** Doğum öncesi, doğum sırası veya doğum sonrasında meydana gelen beyin hasarının neden olduğu kas ve sinir sistemi bozukluklarına bağlı motor becerilerde yetersizliğinden dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.
- ✓ **Süreç hastalığı olan birey:** Sürekli ya da uzun süreli bakım ve tedavi gerektiren hastalığı nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.
- ✓ **Üstün yetenekli birey:** Zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireydir.

1.1.2. Özel Eğitimin Amaçları

Özel eğitimin genel amacı, özel gereksinimli bireylerin yaşamlarını bağımsız bir şekilde sürdürebilmelerini ve toplumun birer parçası olarak yaşamalarını sağlamaktır.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre özel eğitimin amaçları şunlardır:

Özel eğitim, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin;

- *Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetişmelerini,*
- *Toplum içinde bağımsız yaşamları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,*
- *Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını, amaçlar.*

1.1.3. Özel Eğitimin Temel İlkeleri

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre Özel Eğitimin Temel İlkeleri şunlar olarak belirtilmiştir:

Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda özel eğitimin temel ilkeleri şunlardır;

- *Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; eğitim ihtiyaçları, ilgi, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.*

- *Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimine erken yaşta başlanır. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.*
- *Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitim performansları dikkate alınarak, amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde ve değerlendirmede uyarlamalar yapılarak, akranları ile birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.*
- *Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için, rehabilitasyon hizmetlerini sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.*
- *Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel yeterlilikleri ve tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri dikkate alınarak, bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilir ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.*
- *Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılımları ve eğitimleri sağlanır.*
- *Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, üniversitelerin ilgili bölümleri 3,222ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde çalışılır.*
- *Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır.*

1.1.4. Özel Eğitim Ortamları

Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ortamları, normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte ve normal gelişim gösteren akranlarından ayrı eğitim aldıkları ortamlardan oluşmaktadır.

Özel eğitim bazen nerede yapıldığı ile tanımlanır. Özel gereksinimi olan çocukların çoğu eğitimlerini büyük bir bölümünü normal sınıflarda sürdürmekle birlikte, eğitimlerinin özel sınıf, gündüzlü ya da yatılı okullarda sürdürenlerde vardır. Eğitimlerinin normal sınıflarda sürdüren çocuklara sınıf içinden ya da dışından destek özel eğitim hizmetleri sağlanmaktadır. Yine de özel gereksinimi olan birçok çocuk için özel eğitim, özel sınıf ya da okullarda ayrı eğitim anlamına gelebilmektedir (Akay, Akçamete, Akkök ve Diğ. 2003, s.7).

Özel gereksinimli öğrenciler için hangi eğitim ortamının daha uygun olacağı konusu geçmişten günümüze değin en çok tartışma yaratan konular arasındadır. Özel eğitim alanında gözlenen gelişmelerle birlikte, tercih edilen eğitim ortamlarında da farklılıklar görülmektedir (Akçamete,2009,s.78-79).

Özel gereksinimli çocukların yetersizliklerine göre eğitim ortamlarının düzenlenişinde farklılıklar bulunmaktadır. Bu ortamlar, olağan çocuklarla birlikte eğitim aldıkları en az kısıtlayıcı ortamlardan başlayarak yatılı ayrı özel eğitim kurumlarına kadar gitmektedir. Bu nedenle, ayrı ve birlikte eğitim ortamlarını da kapsayan, kurallara göre düzenlenmiş ortamların nasıl olduğunu çizelge biçiminde şöylece belirleyebiliriz. Bu çizelgede eğitim ortamları en az kısıtlayıcı olandan en fazla kısıtlayıcı olana göre sıralanmıştır (Ataman,2005,s.21).

ÇİZELGE 1.

Özel Gereksinimli Öğrencilerin Eğitim Ortamları

Normal Sınıf	Öğrenciler eğitimlerinin çoğunu normal sınıflarda alırlar. Ancak zamanlarının %21 de destek özel eğitim hizmetleri verilir. Çocuğun sınıf içi ve dışı etkinliklerin tümü özel eğitimin kapsamı içinde ele alınır.
Kaynak Oda	Öğrenciler, okul zamanının en az %21 de en çok %60 da destek özel eğitim hizmetleri alır. Zamanının geriye kalan kısmında normal sınıfta öğretim görebilir. Bu uygulamaya yarı zamanlı kaynaştırma da denilmektedir.
Ayrı Sınıf (Özel Sınıf)	Öğrenciler, okuldaki zamanın %60 ından fazlasını özel eğitim ve destek hizmetleri kendileri için düzenlenmiş özel sınıflarda tam zamanlı olarak alırlar. Sadece boş zamanlarda normal sınıflardaki arkadaşları ile kaynaşırlar.
Ayrı Okul	Öğrenciler okuldaki zamanın %60 ından fazlasında özel gereksinimi olan çocuklara yönelik ayrı gündüzlü okullarda özel eğitim ve destek hizmetleri alırlar. Akranlarıyla ancak okul dışı saatlerde birlikte olmaları söz konusudur. (Yatılı olmayan Fen Liseleri, Görme engelliler, İşitme engelliler okulları).
Yatılı Okul	Öğrenciler, okullardaki zamanlarının %100 ünü özel gereksinimli çocuklar için açılmış olan yatılı kurumlarda, özel geliştirilmiş programlar, özel yetiştirilmiş personel ve özel donatılmış eğitim ortamlarında alırlar.
Ev/Hastane	Öğrenciler hastanelerde ya da evde özel eğitim alırlar.

(Ataman,2005,s.22).

1.1.4.1. Özel Eğitim Okulları

Özel gereksinimli bir öğrenci bir okul gününde ayrı okul , özel eğitim sınıf ya da genel eğitim sınıfı olarak belirlenen eğitim ortamlarından yalnızca birine devam edebileceği gibi aynı günde iki ayrı eğitim ortamının öğrencisi olabilir. Örneğin, özel gereksinimli bir öğrenci genel eğitim okulunda açılan bir özel eğitim sınıfında kendi programında yer alan Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi gibi akademik dersleri izlerken aynı zamanda gelişim düzeyine uygun olarak özellikle akademik olan resim, müzik ve beden eğitimi gibi dersleri akranlarıyla birlikte genel eğitim sınıfında izleyebilir.

Tüm açıklamalardan sonra özel gereksinimli öğrencilerin geçmişten günümüze en yaygın olarak devam ettiği eğitim ortamlarını,

1.Ayrı, yatılı –gündüzlü özel eğitim okulları

2.Genel eğitim okulunda özel eğitim sınıfları

3.Genel eğitim sınıflarında kaynaştırma eğitimi şeklinde gruplayabiliriz (Akçamete,2009,s.79).

573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 18. maddesinde "Durumları ayrı bir okulda özel eğitim gerektiren bireyler için özür ve özelliklerine uygun gündüzlü ve yatılı özel eğitim okulları açılır. " hükmü yer almaktadır. Ülkemizde yatılı ve gündüzlü özel eğitim okulları bulunmaktadır.

1.1.4.1.1. Yatılı Özel Eğitim Okulları

Özel gereksinimli öğrencinin kaydı özel eğitim okulunda bulunmaktadır ve öğrenci aynı özür grubundaki öğrencilerle birlikte geceleri de okulun yatakhaneinde kalarak eğitim alır. Sadece akranlarla birlikte eğitim ele alındığında en az kısıtlayıcı olan tam zamanlı kaynaştırma iken, en fazla kısıtlayıcı olan yatılı özel eğitim okullarıdır (Batu, Kırcaali İftar, 2007,s.9).

1.1.4.1.2. Gündüzlü Özel Eğitim Okulları

Özel gereksinimli öğrencinin kaydının özel eğitim okulunda bulunduğu, öğrencinin aynı özür grubundaki öğrencilerle birlikte aldığı eğitimdir. Bu durumda özel gereksinimli öğrencinin eğitim ihtiyaçları özel eğitim okulunda karşılanmaktadır. Gerekli durumlarda bu öğrencilere de destek ve/veya ek hizmet sağlanabilecektir (Batu, Kırcaali İftar,2007,s.9).

1.1.4.2. Genel Eğitim Okulları

Özel eğitim gerektiren bireyler, özel eğitim okullarında eğitim görebilecekleri gibi genel eğitim veren okullarda da eğitim görebilirler.

1.1.4.2.1. Genel Eğitim Okullarındaki Özel Eğitim Sınıfları

Özel gereksinimli öğrencinin kaydının özel sınıfta olduğu; öğrencinin tüm gereksinimlerinin özel sınıfta karşılandığı durumdur. Bu durumda özel gereksinimli öğrencinin gereksinim duyulduğunda okul saatleri dışında destek ve/veya ek hizmetlerden yararlanması mümkün olabilecektir. Özel sınıf söz konusu olduğunda, özel gereksinimli öğrencinin sadece özel sınıfın içinde bulunduğu okul binasında ve

bahçesinde ders saatleri dışında normal akranlarıyla birlikte olması söz konusudur (Batu, Kırcaali İftar, 2007,s.9).

Genel eğitim okulları bünyesinde benzer tanı grubundaki özel gereksinimli öğrencilerin eğitimleri için özel eğitim sınıfları açılmıştır. Bu sınıflarda özel eğitim alanında eğitim alan öğretmenler eğitim vermektedir. Özel eğitim sınıflarında öğrenci sayısı ilköğretimde en fazla 10 kişiden oluşmaktadır.

1) *İlköğretim kurumlarında uygulanan programları takip edemeyecek durumdaki bireyler için açılan bu merkezlerde öğrencilerin, öz bakım ve günlük yaşam becerileri ile işlevsel akademik becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla Bakanlıkça hazırlanmış özel eğitim programı uygulanır. Bu program temel alınarak BEP hazırlanır. Bu bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.*

2) *Bu merkezlerde; tuvalet eğitimini kazanamamış, yoğun davranış problemleri gösteren ve grup eğitimine uyum sağlayamayan öğrencilerin grup eğitimine hazırlanması amacıyla bire bir eğitim uygulaması yapılır. Bire bir eğitim uygulaması kapsamındaki öğrenciler grup eğitimine katılmazlar. Bu öğrencilere verilecek eğitimin süresi ve haftalık ders saati sayısı özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından belirlenir.*

3) *Bir ders saati 40 dakika olup, ders saati ve derslerin dağılımı, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen haftalık ders dağıtım çizelgesine göre uygulanır.*

4) *Orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için açılan sınıfların mevcudu en fazla; okul öncesinde 6, diğer sınıflarda ise 8 öğrencidir. Otizmi olan bireyler için açılan sınıfların mevcudu ise en fazla 4 öğrenciden oluşur.*

5) *Bu merkezlerde 1-4 ve 5-8 inci sınıflarda dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. Ancak özel yetenek gerektiren dersler ile din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin alan öğretmenleri tarafından okutulması esastır. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır (<http://mevzuat.meb.gov.tr> ,2014).*

1.1.4.2.2. Genel Eğitim Okullarındaki Normal Sınıflar (Kaynaştırma)

Kırcaali İftar (1992) Günümüzde kaynaştırma “ gerektiğinde özel gereksinimi olan öğrenciye ve /veya sınıf öğretmenine destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile, özel gereksinimi olan öğrencinin normal eğitim ortamında eğitilmesi” şeklinde tanımlanmıştır (Akt. Akçamete,2009,s.116).

1.2.Kaynaştırma

ÖEHY’ nde kaynaştırma:“Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmi ve özel; okulöncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır” şeklinde tanımlanmıştır (MEB,2006,s.9).

Özel eğitim gerektiren bireylere yönelik sunulan eğitim hizmetlerinde bir tarafta ayrı ortamlarda eğitim, diğer tarafta genel eğitim sınıflarında verilen kaynaştırma uygulaması yer alır. Ayırıştırılmış eğitimde, özel gereksinimli öğrenciler özel eğitim öğretmenleri tarafından, yetersizlik türüne ve derecesine göre geliştirilmiş programlar kapsamında eğitim alırlar. Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamasında ise herhangi bir yetersizlik nedeniyle özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim okullarında normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitim almaları sağlanmaktadır (Sucuoğlu, 2004).

Sucuoğlu ve Özokçu' ya (2005,s.42) göre birlikte eğitimin amacı, özel eğitim gerektiren öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarıyla akademik ve sosyal yönden bütünleştirilerek sosyal ve duygusal gereksinimlerinin karşılanmasıdır.

Özel gereksinimli bireylerin eğitim ortamıyla ilgili olarak “en az kısıtlayıcı eğitim ortamı” kavramı, sıklıkla karşılaşılan bir kavramdır. En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, bir öğrencinin ailesi ve akranlarıyla en fazla birlikte olabileceği ve aynı zamanda eğitim gereksinimlerinin en iyi şekilde karşılanabileceği eğitim ortamıdır. En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, öğrencilerin özelliklerine ve gereksinimlerine göre bireysellik gösterebilmektedir. Bir birey için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı sayılabilecek bir ortam, bir diğer birey için daha kısıtlayıcı olma özelliği gösterebilmektedir. Örnekleme gerekirse, bir öğrenci için normal sınıf eğitimiyle birlikte haftada iki saatlik bireysel özel eğitim desteği en az kısıtlayıcı eğitim sayılabilecekken, başka bir öğrenci için özel sınıfa devam ediyor olmasının yanı sıra haftada iki saatlik dil ve konuşma terapisi ve yine haftada iki saat de özel eğitim desteği alıyor olması en az kısıtlayıcı eğitim sayılabilir. Bu örnekleri bireysel farklılıklara bağlı olarak çeşitlendirmek mümkün olabilir (Batu, Kırcalı İftar,2007,s.7-8).

Millî Eğitim Bakanlığı MEBBİS veri tabanından 30.04.2010 tarihinde elde edilen verilere göre 2006 yılında ilköğretim ve ortaöğretim okullarında kaynaştırma uygulamalarından yararlanan toplam öğrenci sayısı 54.309 iken, 2009 yılında bu sayı 72.425'e 5 yükselmiştir. Bu öğrencilerin 70.563'ü ilköğretim okullarındadır. Ortaöğretim okullarındaki kaynaştırma öğrenci sayısı ise 1.862'dir. Bu rakamlar bize ülkemizde genel eğitim sınıflarında eğitim gören kaynaştırma öğrenci sayısında giderek bir artışın olduğunu göstermektedir (http://www.meb.gov.tr/earged/earged/ilk_kaynas_eg_uyg_deg.pdf).

Kaynaştırma ilkokullarda en çok konuşulan konulardan biridir. Genellikle de konuşulurken sorunlarıyla birlikte dile getirilen bir konu halini almıştır. Ancak ülkemizde yapılacak bazı düzenlemelerin sonucunda sorun olmaktan çıkarılabilecek ve özel gereksinimli öğrencilerin hem sosyal hem de akademik ihtiyaçlarını karşılamada çok etkili bir yol olabilecektir. Kaynaştırma sınıfına yerleştirilen özel gereksinimli öğrencilere ve sınıf öğretmenlerine belli desteklerin sağlanması ile büyük bir sorunun üstesinden gelinebilecektir. Fakat ülkemizde var olan personel

yetersizliği, bu desteğin sağlanabilmesine engel oluşturmaktadır. Bu nedenle hazırlanan kaynaklarla kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenlere destek olması amaçlanmaktadır (Diken, 2012,s.91).

1.2.1.Kaynaştırma Uygulamalarının Yasal Dayanakları

- Anayasa (Madde 42)
- 573 sayılı “Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükümünde Kararname”
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
- (Madde 12) (30.05.1997)
(<http://mebk12.meb.gov.tr> ,2014)

Türkiye’de engelli çocukların eğitimleri başta Anayasa olmak üzere yasalarla güvence altına alınmıştır. Bu çocukların eğitimlerinde kaynaştırma ilkesi benimsenmiştir (Eripek,2004,s.27).

Ülkemizde kaynaştırma, 1983 yılında yürürlüğe giren 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ile yasal olarak kabul edilmiştir.

Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu’nun 4. Maddesinde “Durumları ve özellikleri uygun olan yetersizliği olan çocukları, normal gelişim gösteren çocukların eğitimleri için açılmış olan okul ve eğitim kurumlarında, normal gelişim gösteren akranları arasında eğitilmeleri için gerekli tedbirleri alınır.” hükmü yer almaktadır. 2916 sayılı kanunun ardından 1985 yılında yayınlanan Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği’nin 70. maddesinde “Yatılı özel eğitim okuluna alınmayı gerektirmeyen özel eğitime muhtaç çocuklar için il içindeki diğer okullarda özel eğitim tedbirleri alınır.” hükmü yer alınırken; 71.maddesinde “ Resmi ve özel ilkokul, ortaokul, lise ve dengi okullarda özel sınıf açılmadığı durumlarda, özel gereksinimli öğrencilerin normal sınıflara devam ettirilmesi ve destek olarak da okul içinde açılacak olan yardımcı dersliklere gönderilmesi” hükmü getirilmiştir. Her ne kadar arzu edilen düzeyde olamasa da kaynaştırmaya ilişkin hükümlerin, özel eğitimle ilgili mevzuat içinde yer alması ve bu hükümlerin sayısının ve ilişkili içeriğinin artması, zihin özürlü çocukların eğitimi açısından büyük önem taşımaktadır (Diken, 2012,s.92).

1990 yılında düzenlenen XIII. Milli Eğitim şura kararları doğrultusunda 1991 yılında 1. Özel Eğitim Konseyi toplanmıştır. Bu konseyde alınan kararlar içerisinde kaynaştırma programlarının yaygınlaştırılması ve kapsamının genişletilmesi de yer almaktadır (Kargın, 2004,s.7).

30.05.1997 tarihli KHK/573 sayılı Kanun Hükümünde Kararname’nin 12. Maddesinde ise, uygulamada daha ayrıntıya yer verildiği görölmektedir. 12. Maddede “Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim

planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür.”kararı yer almakta, ayrıca 14. Maddede kaynaştırma ile birlikte sürdürülmesi gereken bir hizmet olan ve ilk kez mevzuata girmiş olan “özel eğitim desteği” ile ilgili şu kararlar bulunmaktadır: “Özel eğitim gerektiren bireylere, her tür ve kademedeki eğitim ortamlarında devam ettiği eğitim programlarının amaçlarını gerçekleştirmek üzere özel eğitim desteği verilir. Bu amaçla bireysel ve grupla eğitim imkanları sağlanır. Herhangi bir eğitim kurumuna devam edecek durumda olmayan zorunlu eğitim çağındaki özel eğitim gerektiren bireylere, yetersizlikten etkilenme düzeyine bakılmaksızın temel yaşam becerilerini geliştirme ve öğrenme ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik eğitim programları uygulanır.” “Destek hizmet” in ilk kez mevzuatta yer almasına karşın, daha sonra yapılan çalışmalara bakıldığında, uygulamaya yönelik herhangi bir işlemin yapılmadığı görülmektedir.

Ocak 2000’de yürürlüğe konulan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ise, kaynaştırmayla ilgili daha açık ifadeler ve uygulamaya yönelik hükümlere yer vermiştir.

Yönetmelikte (Madde 67) kaynaştırmanın tanımı “*Kaynaştırma; özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve özel okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır.*” şeklinde yer almıştır (Batu, Kırcaali İftar, 2007,s.15-16)

1.2.2. Kaynaştırma Eğitiminde Dikkat Edilecek Hususlar

Kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için, kaynaştırma öğrencisinin kendini içinde bulunduğu ortamın bir parçası gibi hissedebilmesi, kendini akranlarından soyutlamaması ve en önemlisi içinde bulunduğu ortamda kendini değerli hissedebilmesidir.

Kaynaştırma ideal olan şekliyle uygulandığında, sınıftaki her bir öğrencinin değerli olduğu bir ortam olmalıdır. Bu tür ortamlarda, tüm bireyler eşit olarak görülür, tüm bireylerin ortama katkıda bulunmaya hakları vardır ve tüm katkılara saygı gösterilir. Özel gereksinimli öğrenciler yerleştirildikleri sınıfların gerçek bir parçası olabiliyorsa, öğretmenleri tarafından kabul ediliyorsa ve sınıf arkadaşları tarafından da sosyal olarak kabul görüyorsa, bu öğrencilerin gerçekten

“kaynaştırıldıklarından” söz edilebilir. Kaynaştırma öğrencisinin sadece akademik değil, aynı zamanda sosyal gereksinimlerinin de içinde bulunduğu ortamda karşılanması, kaynaştırmanın başarılı olmasında son derece önemlidir (Diken,2012,s.96).

- ✓ Öğrencinin yetersiz yönleri kadar yeterli yönleri de bilinmelidir.
- ✓ Normal sınıf içinde tek bir yetersizlik türüne yönelik yerleştirme yapılmalıdır.
- ✓ Eğitim okulda olduğu kadar okul dışı ortamlarda da devam ettirmeye çalışılmalıdır.
- ✓ Çocuklara başarabilecekleri görevler verilmeli başarılar ödüllendirilmelidir.
- ✓ Çocuğun güvenini, kişiliğini, ilgisini sarsacak sözlerden kaçınılmalıdır.
- ✓ Çocuğu normal hale getirmek değil de yeteneklerini en iyi şekilde kullanmalarını sağlamak en önemli hedef olmalıdır.
- ✓ Yapılan etkinlikler bireyin duyu kalıntısına hitap edecek şekilde planlanmalıdır.
- ✓ Ders konularının analizleri yapılmalı konular parçalara ayrılmalıdır.
- ✓ Sosyal, kültürel, iş ve meslek eğitimi çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
- ✓ Her aşamada çocuklar güdülenmeli ve teşvik edilmelidir.
- ✓ Yetersizlik ne olursa olsun bireyi olduğu gibi kabul etmek esas alınmalıdır.
- ✓ Çalışmalarda aile ve yakın çevresinin desteği alınmalıdır.
- ✓ Öğrencinin öğrenciye rehberlik etmesine yer verilmelidir.
- ✓ Etkinlikler sonucunda çocuğa geri bildirimler verilmeli, geldiği durum hakkında bilgiler verilmelidir.
- ✓ Çalışmalar sürekli gözlenmeli kayıt edilmeli ve durum hakkında aileye açıklamalar yapılmalıdır.
- ✓ Sınıflarda 15 öğrenciye 1 kaynaştırma öğrencisi planlanmalı zorunlu olmadıkça birden fazla öğrenci alınmamalıdır.
- ✓ Her kaynaştırma öğrencisi için ayrı bir B.E.P hazırlanmalıdır.
- ✓ En iyi öğretim bireyselleştirmeden toplumsallaştırmaya, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa doğru giden yoldur. Öğretmenlerin öğrenciye sunacakları bilgi alanlarını bu eğitim ilkelerine göre düzenlemeleri yararlı olacaktır.
- ✓ Öğrenmenin verimini artırmak için, sözel yöntemin yanında gözlem, deney, modelleştirme, problem çözme, soru- cevap, tartışma, grup çalışması vb. öğretim yöntemlerinin de kullanılması uygun olacaktır.

En iyi öğrenilen şeyler kendi kendine yaparak ve yaşayarak öğrenme durumuyla ortaya çıkar. Öğretmen bu yöntemi tüm etkinliklerin temelinde almalıdır. Yaşantı, dramatize, gösteri yöntemlerinin kullanılmasına özen göstermelidir (<http://mebk12.meb.gov.tr>,2014).

1.2.3. Kaynaştırmanın Başarısını Etkileyen Etmenler

Özel gereksinimli bireyler gerekli özel eğitim ve normal eğitim hizmetini yeterli bir şekilde aldığı takdirde kaynaştırma eğitiminin başarısı olumlu yönde artış gösterir. Bu hizmetlerin yeterince sağlanabilmesi ise bazı faktörlerin var olmasına gerekli olan koşulların yaratılmasına ve gerekli değişim sürecinin gerçekleştirilmesine bağlıdır. Kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için gerekli olan etmenler; öğretmenler, normal öğrenciler, kaynaştırma öğrencileri, okul yönetimi,

kaynaştırma öğrencilerinin aileleri, normal gelişim gösteren öğrencilerin aileleri, fiziksel ortam ve destek özel eğitim hizmetleri ve ek hizmetlerdir (Batu, Kırcaali İftar,2007,s.23).

1.2.3.1. Öğretmenler

Kaynaştırma uygulamalarında öğretmenler en önemli faktörler arasında bulunmaktadır. Eğer öğretmenler kaynaştırma uygulamaları ile ilgili bazı yeterliliklere sahipse ve bu konuda olumlu düşünceler taşıyorsa kaynaştırma uygulamaları daha etkin bir şekilde tamamlanabilir.

Batu, Kırcaali İftar'a (2007,s.23) göre kaynaştırma uygulamalarında yer alan öğretmenlerde bulunması gereken özellikler şunlardır:

- *Değerlendirme ve program geliştirme çalışmalarında ekip içinde yer almak,*
- *Özel gereksinimli çocuk normal sınıfta da olsa, özel eğitim sınıfında da olsa, çocuğun yararlanabileceği şekilde öneriler geliştirmek ve uygulanmasını sağlamak,*
- *Özel gereksinimli çocuklar için öğretimi bireyselleştirmek,*
- *Özel gereksinimli çocuklar da dahil olmak üzere sınıftaki tüm çocuklar için eşit eğitsel fırsatlar yaratmak.*

Başarılı kaynaştırma uygulamasının önemli bir unsuru da sınıf öğretmenin etkili bir sınıf yönetimi gerçekleştirmesi ve öğrencilerin gereksinimlerini karşılayabilecek etkili öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaktır. Bu unsurun içinde dört temel uygulama yer almalıdır: başarılı sınıf yönetimi, etkili öğretim teknikleri, etkili uyarlamalar ve öğretimde esneklik. Bu uygulamalardan herhangi birinde etkili uygulama gerçekleştirilmediğinde, başarılı kaynaştırmadan söz edilemez (Diken,2012,s.97).

Sınıf ortamı yalnızca normal gelişim gösteren öğrenciler için değil, aynı zamanda özel gereksinimli öğrencilerin de öğrenmelerini kolaylaştıracak, sınıfa ve etkinliklere katılımını artıracak biçimde düzenlenmelidir. Bu nedenle sınıf öğretmeni, yalnızca olumlu tutumlara sahip olma açısından değil, aynı zamanda sınıfın fiziksel çevresini, programı ve öğretim yöntemlerini farklı gereksinimlere göre uyarlama ve etkili sınıf yönetimi tekniklerini kullanma açısından gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalıdır (Kargın,2004,s.16).

Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli bireyler ve kaynaştırma konularında bilgilendirilmeleri ve hizmet-içi eğitim programlarından yararlanmaları, öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde olumlu yönde değişikliklere neden olmaktadır. Böylelikle öğretmenler sınıflarına katılan öğrenciye ve ona nasıl yardımcı olabileceklerine ilişkin bilgi sahibi olacaklardır. Bu durum, öğretmenin kaynaştırma ve kaynaştırma öğrencisiyle ilgili olarak kendisini daha iyi hissetmesine ve sınıf içinde özel gereksinimli öğrenciye yönelik gerçekleştireceği etkinliklerde daha yetkin olmasına yardımcı olacaktır. O halde sınıf öğretmenleri sınıflarına kaynaştırma öğrencisi yerleştirilmeden önce, branş öğretmenleri ise kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflara derse girmeden önce, kaynaştırma ve özel gereksinimli öğrenciler konusunda bilgilendirilmeli ve ayrıca, kaynaştırma uygulaması boyunca da özel eğitim uzmanları tarafından desteklenmelidirler (Batu, Kırcaali İftar,2007,s.25).

O'Reilly ve Duquette (1988), yaptıkları araştırma sonucunda şunları belirtmişlerdir:

Öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutumlarını etkileyebilecek pek çok faktör olabileceğini ve bu faktörlerin belli başlılarının öğretmenin yaşı, öğretim yapılan sınıfın düzeyi, özel gereksinimli çocuğun özür grubu, özürün derecesi ve öğretmenin okul yönetiminden ve destek hizmet personelinden almış olduğu destek miktarı olduğunu belirtmektedirler (Akt. Batu,2000).

1.2.3.2. Normal Öğrenciler

Başarılı bir kaynaştırma uygulamasının olabilmesi için gerekli bir başka unsur sınıftaki özel gereksinimli olmayan öğrencilerdir. Kaynaştırma uygulamasına ilişkin en güzel ve belki de en ilginç sonuç, özel gereksinimli olmayan öğrencilerin özel gereksinimli öğrencileri çok güzel kabullenmiş olmalarıdır. Kaynaştırma hedeflerinden birinin de özel gereksinimli öğrencilere normal gelişim gösteren akranlarıyla etkileşim kurma ve onlar tarafından sosyal kabul görme fırsatı vermek olduğu düşünülecek olursa, bu amacın gerçekleştirilebilmesi için sınıf öğretmenin sınıftaki normal öğrencileri, sınıflarına bir kaynaştırma öğrencisinin katılacağı fikrine hazırlaması gerekmektedir (Batu, Kırcaali İftar,2007,s.27).

Kaynaştırma sınıftaki diğer öğrenciler özel gereksinimli öğrenci hakkında bilgilendirilmelidirler. Sınıftaki diğer öğrenciler özel gereksinimli öğrencinin

duygusal, davranışsal ve bilişsel özelliklerine ilişkin bilgilendirilmelidir. Eğer öğrencinin engeli onun fiziksel görünümünde de farklılığa yol açmışsa, öğretmen bu durumun nedenini diğer öğrencilere anlatmalıdır. Özel gereksinimli öğrenci işitme cihazı ya da herhangi bir protez kullanıyorsa, kullanmış olduğu bu yardımcı cihazın ne işe yaradığı diğer öğrencilere açıklanmalıdır. Öğrencilere yapılacak açıklamalar onların gelişim düzeyine uygun ve doğru bir şekilde olmalıdır. Sınıf içinde özel gereksinimli öğrenci için herhangi bir uyarılma yapılacaksa bu konu hakkında yine diğer öğrencilere bilgi verilmelidir. Yapılacak uyarılma çalışmaları fiziksel çevrenin düzenlenmesinde olabileceği gibi (ön sıralarda oturma vb.) eğitim programının uyarlanması ve değerlendirmede de olabilir. Öğretmenin sınıftaki öğrencilere bu tür uyarılmalara ilişkin önceden bilgi vermesi onların özel gereksinimli arkadaşlarını kabulünü kolaylaştıracaktır (Kargın,2004,s.16).

1.2.3.3. Kaynaştırma Öğrencileri

Özel gereksinimli öğrencinin kaynaştırma uygulamasına hazırlanması ise, kaynaştırmanın başarılı bir şekilde yürütülmesinde diğer önemli bir unsurdur. Normal eğitim ve özel eğitim ortamları; öğretim düzeni, ders programları, öğretim yöntemleri, davranışsal beklentiler, fiziksel ortam ve öğrenci sosyalleşmesi bakımından birbirlerinden farklılıklar sergilemektedir. Bu nedenle, eğer özel eğitim ortamından normal eğitim ortamına geçişin başarılı olması isteniyorsa, kaynaştırılan öğrenci, normal sınıfın davranışsal ve akademik gereklerine hazırlanmalıdır. Bu amaçla kaynaştırma öğrencisi için, normal eğitim ortamına mümkün olan en yakın ortam yaratılmalı ve uyum sağlaması kolaylaştırılmalıdır (Batu, Kırcaali İftar,2007,s.35).

1.2.3.4. Okul Yönetimi

Özel eğitime gereksinim duyan çocukların eğitiminde okul yönetimi ve öğretmenlerin önemli bir payı bulunmaktadır. Özel gereksinimi olan çocuk ve ailesi okula geldiklerinde ilk önce okul yöneticileri ile karşılaşmaktadır. Dolayısıyla bu çocukların eğitimlerinin ilk sürecinde okul yöneticilerinin, kaynaştırma ve özel eğitime karşı tutumları büyük rol oynamaktadır.

Öncelikle başta okul müdürü olmak üzere tüm okul çalışanları, özel gereksinimli öğrencilere karşı kabul edici ve destekleyici tutumlar sergilemelidirler. Özel gereksinimli çocuklar ve aileleri daha okula kayıt aşamasından başlayarak müdür, müdür yardımcısı, rehber öğretmen, diğer öğretmenler, memurlar ve diğer okul personeli ile etkileşim halindedir. Öğrencinin ve ailesinin kendini okula ait hissetmesi, öğretmenle birlikte, yukarıda sıralanan bireylerin davranışlarından da etkilenecektir. Ayrıca okul müdürü, öğretmene yeni bilgileri kazanmada, gereksinim duyduğu materyalleri sağlamada, okul içinde ve dışında gerekli kişilerle işbirliğine girmede yardımcı olmalı ve okul genelinde bir kaynaştırma politikasının oluşturulmasına çalışmalıdır (Kargın,2004,s.15).

Türkiye’de 1983’te çıkarılan ‘‘Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yasası’’ özel gereksinimli çocukların kaynaştırma yolu ile eğitim görmelerine ilişkin ilk yasadır. Bu yasada ‘‘engelli öğrencilerin engelli olmayan akranları ile birlikte eğitim görmeleri ve okul idaresinin konuya ilişkin önlemler alması’’ gerektiği belirtilmiştir (Sucuoğlu,2004,s.15). Okul yönetiminin kaynaştırmanın gereğine inanması, öğretmenlerin bilgilendirilmesi için yapılacak çalışmalarda, sınıflara verilecek normal ve kaynaştırma öğrencilerinin sayısında, fiziksel ortamın hazırlanmasında, gerekli araç-gerecin sağlanmasında ve okul içinde bir özel eğitim öğretmenin görevlendirilmesinde kolaylık sağlayabilecektir. Okul içinde öğretmenleri birbirlerine yardım etmeleri için teşvik etmek, birbirine yardımcı olanları ve işbirliği içinde çalışanları belirli şekillerde ödüllendirmek, hem daha önce ortaya çıkmayan işbirlikçi davranışların ortaya çıkması olasılığını arttıracak hem de okul içindeki paylaşımcı ortam özelliğini arttıracaktır (Batu, Kırcaali İftar,2007,s.39).

Kaynaştırmanın başarılı bir şekilde yürütülmesinde en önemli görev eğitim personeline düşmektedir. Okulunda kaynaştırma eğitimi uygulanan okul müdürünün en önemli görevi kaynaştırma için okulda gerekli düzenlemeleri planlamak, uygulanmasını sağlamak ve özel eğitim hizmetleri kurulu ile iş birliği yapmaktır (Cavkaytar, Diken, 2006, s.61).

1.2.3.5. Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleri

Hem normal gelişim gösteren çocukların ailelerinin hem de özel gereksinimli çocukların ailelerinin tutumları sosyal kabulü etkilemektedir. Aileler yetersizlikten etkilenen çocukların ihtiyaçları ile ilgili bilgilendirilmeli ve kaynaştırma

uygulamasının amaçları anlatılmalıdır. Kaynaştırma öğrencisinin yetersizlikten etkilenme durumu aileleri ve normal öğrencileri etkilemektedir (Ataman,2003,s.74).

Öğretmen yetersizlikten etkilenen öğrencilerin aileleriyle de etkileşim kurmalıdır. Öğrencinin neleri sevdiğini sevmediğini, yemek ve uyku saatlerini, ev ödevlerine karşı tutumlarını, evde problem olan davranışlarını öğrenmelidirler. Öğretmen bu etkileşimlerle öğrencinin özellikleri hakkında bilgi sahibi olur ve öğretimsel düzenlemeleri daha kolay ve etkili yapabilir (Ataman,2003,s.75).

Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine baktığımızda, bazı ailelerin çocuklarının kaynaştırılması için çok istekli oldukları, bazı ailelerin ise kaynaştırma konusunda korkulara sahip oldukları görülmektedir. İster istekli olsunlar ister korksunlar, çocuğu kaynaştırmaya verilecek olan ailenin kaynaştırmayla ilgili bilgilendirilmesi çok önemlidir. Çocuklarının özellikleri, gereksinimleri, normal sınıfta eğitim alabilmesi ve kolayca kabul görmesi için sahip olması gereken özellikler, bu özelliklere sahip olduğu ve olmadığı zaman olabilecekler konusunda detaylı bilgi verilmelidir. Ayrıca, ailelere okulda öğretilen bilgilerin evde tekrarı yapıldığında daha kalıcı olabileceği ve yeni bilgilerin önce öğrenilenlerin üzerine ekleneceği anlaşılabilir düzeyde açıklanmalıdır. Bunun için, öğretmenle işbirliğinin kendi çocukları açısından çok faydalı olacağı vurgulanmalıdır (Akçamete,2009,s.132).

Başarılı işbirliği çalışmaları, okuldaki uzmanlarla anne-babaların mümkün olan en fazla oranda birlikte çalışmalarıyla gerçekleştirilebilir. Anne-babanın işbirliği içinde olması, ayrıca kaynaştırma öğrencisinin içinden geldiği kültürel özelliklerin de bilinerek, alınacak kararların bu özelliklere uygun olmasını sağlaması açısından da önemlidir (Diken,2012,s.99).

Batu,Kırcaali İftar'a (2007,s.39-40) göre kaynaştırmanın başarı ile uygulanması için öğrencilerin aileleri ile gerçekleştirilebilecek etkinlikler şöyle sıralanmıştır.

- *Ailelerle düzenli toplantılar yapmak*
- *Ailelere bilgilendirici konuşmalar, seminerler düzenlemek*
- *Her aşamada aileyi de işe katmak*
- *Çocuğundaki gelişmeleri aileyle paylaşmak*

1.2.3.6. Normal Öğrencilerin Aileleri

Normal öğrencilerin aileleri de kaynaştırma hazırlıklarında yer verilmesi gereken ve önemle çalışılması gereken bir başka gruptur. Normal öğrencilerin ailelerinin okulda ve sınıfta kaynaştırma öğrencilerini kabul eder bir tutum içinde olmaları, normal öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumlarının

oluşmasında son derece etkili olabilmektedir. Bu nedenle normal öğrencilerin ailelerine de kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri düzenlenmesi önemli görülmektedir (Akçamete,2009,s.132).

Batu,Kırcaali İftar'a (2007,s.40) göre normal öğrencilerin aileleriyle gerçekleştirilebilecek etkinlikler şöyle sıralanabilir:

- *Bilgilendirme çalışmalarına yer vermek*
- *Düzenli toplantılar yapmak*

1.2.3.7. Fiziksel Ortam

Kaynaştırma uygulamasının yapılacağı fiziksel ortamın kaynaştırmanın başarısına önemli bir etkisi bulunmaktadır. Fiziksel ortam derslik ve sınıfta bulunan eşyalardan oluşmaktadır. Sınıfa yerleştirilen kaynaştırma öğrencisinin yetersizliğinin olduğu gruba bağlı olarak sınıfın fiziksel ortamında gerekli düzenlemeler yapılması gereklidir. Bu düzenlemeler, sıraların yerleştirilmesini, tahtanın yerleştirilmesini, öğrencilerin gereksinimlerine bağlı olarak sıralara yerleştirilmesini, sınıf duvarlarının düzenlenişini, araç-gerecin sınıf içinde yerleştirilişini ve kullanımını kapsamaktadır (Akçamete,2009,s.132). Fiziksel ortamın öğrenci davranışı üzerinde büyük bir etkisi olduğu önceden de belirtilmiştir. Özellikle kaynaştırma öğrencilerine akademik olmayan becerilerin öğretilmesinde fiziksel ortam önemli bir faktör olarak kabul edilir. Bu nedenle de, çalışma ortamının mümkün olduğunca sevimli ve çalışmaya teşvik edici şekilde biçimlendirilmesi, öğrencilerin katılımını, öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlayacaktır. Dersliklerin ortamlarının iyi planlanmış olması, sınıf içinde gürültüyü ve öğrencilerin birbirlerini rahatsız etmelerini azaltacaktır, öğrencilerin birbiriyle etkileşimlerini arttıracaktır ve akademik öğretim için kullanılacak zamanın artmasını sağlayacaktır (Batu, Kırcaali İftar,2007,s.41).

Üzerinde önemle durulması gereken bir başka nokta ise, dersliklerde yerde bulunan her nesnenin, kaynaştırma öğrencisinin özür türü ve derecesine bağlı olarak, kendisi için bir engel teşkil edeceğidir. Bu nedenle, yerlere koyulması şart olmayan nesnelerin (öğrencilerin çantaları, resim dosyaları, sınıfın araç kutuları vb.) daha uygun yerlere (derslikteki dolaplara, öğrencilerin sıralarının arkasına vb.) yerleştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, sınıfta kullanılacak sıraların öğrencilerin birbirlerini ve öğretmenin de tüm öğrencilerini görebileceği şekilde yerleştirilmeye

uygun nitelikte olması da önemlidir. Sınıf içinde kullanılacak sıraların yere sabitlenmemiş olması ve her öğrencinin bir sıraya oturacağı büyüklükte olması, bu düzenlemenin sağlanmasını kolaylaştırır. Böylelikle sıralar rahatlıkla sınıf içinde hareket ettirilebilecek ve sıraların küçük olması da sınıf içinde yer kazanılmasını ve sıraların istenilen şekilde yerleştirilmesini sağlayacaktır. Ancak, öğrencilerin birbirlerini rahatsız edemeyecek mesafede oturmalarını sağlamak da gerekmektedir. Sıralar, yapılacak etkinliğe bağlı olarak, U şeklinde yerleştirilebilir ya da arka arkaya sıralanabilir, sınıf içinde değişik yerlere dağıtılabilir ya da küçük kümeler haline getirilebilir (Batu, Kırcaali İftar,2007,s.42).

1.2.3.8. Destek Özel Eğitim Hizmetleri

Özel eğitim destek hizmetleri, özel gereksinimli öğrencinin eğitsel ihtiyaçlarının giderilebilmesi için normal sınıf öğretmenleri ile uzmanların bir arada, işbirliği içinde çalışmasını gerektiren hizmetlerdir. (Akçamete,2009,s.125). İşbirliği içinde çalışmak, özel eğitim gerektiren öğrencilerin normal sınıflara yerleştirilmesini de kolaylaştıracağı için tercih edilen bir yöntem olmalıdır. Özel eğitim destek hizmetleri, öğretmenlerin uzmanlarla bir arada, işbirliği içinde çalışmasını gerektirmektedir ve eğer sağlıklı bir şekilde uygulanabilirse kaynaştırmayı kolaylaştıracağı düşünülmektedir (Batu, 2000,s.36).

1.2.3.8.1.Kaynak Oda Eğitimi

Normal sınıfta eğitim görmekte olan özel gereksinimli öğrenciler, önemli derecede eksiklik gösterdikleri derslerde ya da ek çalışmaya gereksinim duydukları alanlarda (örneğin, iletişim becerileri) normal sınıftan çıkarılarak kaynak odaya alınırlar. Kaynak odada, kaynak öğretmen (örneğin, özel eğitim öğretmeni) ya da uzman (örneğin, dil ve konuşma terapisti) bireysel ya da küçük grup eğitimi sağlar (Batu, Kırcaali İftar,2007,s.43)

1.2.3.8.2.Sınıf-İçi Yardım

Bu destek hizmet türünde destek hizmet uzmanı sınıf öğretmenine çeşitli şekillerde yardımcı olabilir. Ancak, destek hizmet uzmanı ve sınıf öğretmeni aynı

zamanlarda aynı sınıf içinde olacaklarından, çok iyi eşgüdüm içinde çalışmaları ve aynı dili konuşuyor olmaları gerekmektedir. Sınıf-içi yardım sağlayacak olan destek hizmet uzmanı; dil ve konuşma terapisti, özel eğitim öğretmeni ya da öğrencinin gereksinimine bağlı olarak başka bir uzman olabilir (Batu, Kırcaali İftar,2007,s.44). Akçamete' ye (2009,s.126) göre sınıf-içi yardım uygulaması öğretmenin bilgi ve becerisini arttığı, öğretmene sorumluluk almayı ve kendi sorunuyla başa çıkmayı öğrettiği, öğretmenle uzman arasındaki iletişim kopukluğunu da ortadan kaldırdığı, engelli öğrencinin sınıftan ayrılmasını gerektirmediği gibi, normal öğrenciye sistematik öğretim sunulması nedeniyle çabuk ve kalıcı öğrenme sağladığı için önerilmektedir.

1.2.3.8.3.Özel Eğitim Danışmanlığı

Diğer destek hizmet türlerinden farklı olarak özel eğitim danışmanlığı, dolaylı bir hizmet biçimidir ve üç temel ögeden oluşmaktadır. Bu üç öge, danışman (örneğin, özel eğitim öğretmeni), danışan (örneğin, sınıf öğretmeni) ve hakkında danışıldır (örneğin, kaynaştırma öğrencisi).

Özel eğitim danışmanlığında, danışan, hakkında danışılana yardımcı olmak için danışmana başvurur. Örneğin, sınıf öğretmeni, kaynaştırılmış özel gereksinimli öğrenciye daha iyi hizmet verebilmek için özel eğitim danışmanına başvurur. Özel eğitim danışmanı, danışmanlık konusunda bilgi ve beceri sahibi özel eğitim öğretmeni ya da özel eğitim konusunda yeterince bilgi sahibi olan rehber öğretmen olabilir (Batu, Kırcaali İftar,2007,s.47).

1.3.Problem

Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığının 2002'de Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü ile gerçekleştirdikleri Özürlüler araştırmasına göre Türkiye'de 8,5 milyon "Güçlüğü Olan Birey" bulunmaktadır. Bu sayı genel nüfusumuzun %12.29'unu oluşturmaktadır. Bu oran erkeklerde %11.10, kadınlarda ise %13.45'dir (Akçamete,2009,s.41).

Eşitlik, adalet ve özgürlük kavramlarının etkisi zamanla toplumda arttıkça, özel gereksinimli bireyler ve ailelerinin dışlanmaktan ve farklı okullarda eğitim görmelerinden ziyade daha bütünleştirici ve katılımcı eğitim ortamlarına yerleştirilmeleri tercih edilmeye başlanmıştır. Son yasalar ve alınan mahkeme

kararları özel gereksinimi olan tüm bireylerin en az kısıtlayıcı ortamda ücretsiz, uygun eğitim almalarını belirtmektedir (Akçamete,2009,s.45). İlk olarak ise Ülkemizde 1983 yılında yürürlüğe giren 2916 sayılı “ Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu” ile kaynaştırma uygulaması yasal olarak kabul edilmiştir (Batu, Kırcaali İftar,2007,s.15).

Kargin, Acarlar ve Sucuoğlu’ nun (2003) yaptığı bir araştırmaya göre :

Okul müdürlerinin büyük bir çoğunluğu kaynaştırma konusunda eğitim almamışlardır (%81.6). Okul müdürleri kaynaştırmaya yönelik daha fazla bilgi almaya gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. Gereksinim duyulan bilgi konularının sırasıyla farklı engel gruplarına ilişkin (%56.6), fiziksel koşulları uyarlamaya ilişkin (51.3), kaynaştırma konusundaki yasal düzenlemelere ilişkin (%47.8), sınıf öğretmenlerinin kabulü ve desteğine ilişkin (%45.9) olduğu görülmüştür. En az gereksinim duyulan konu ise diğer öğrenci velilerini bilgilendirme (%2.7) şeklindedir.

İlkokul müdürlerinin özel eğitime muhtaç olan çocukların eğitimlerine yönelik algılarını ve bu çocukların eğitimlerindeki yeterlik düzeyini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple özel gereksinimli çocukların eğitimlerinde ilkökul müdürlerinin ne derece etkili olduğu ve bu çocukların eğitim ortamlarına ne gibi katkılar sağladıklarını inceleyen bir araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

1.4. Amaç

Bu araştırmanın amacı, resmi ilkokullarda eğitimleri devam eden özel gereksinimli çocukların eğitim süreçlerinde ilkökul müdürlerinin özel eğitime yönelik algılarını ve bu konuda ne gibi yeterliklere sahip olduklarını saptamaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

- 1.Resmi ilkökul müdürlerine göre, okullarında kaynaştırma ve özel eğitim uygulamalarına yönelik ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?
2. Resmi ilkökul müdürlerine göre, okullarında kaynaştırma uygulamalarındaki başarıyı etkileyen faktörler hakkındaki görüşler nelerdir?
- 3.Resmi ilkökul müdürlerine göre, okullarında özel eğitim sınıflarındaki başarıyı etkileyen faktörler nelerdir?
- 4.Resmi ilkökul müdürlerine göre, özel gereksinimli çocukların eğitimleri hakkındaki gerekli yasal yükümlülükler ne düzeyde bilinmekte ve uygulanmaktadır?

1.5.Önem

Ülkemizde son yıllarda genel eğitim okullarında, kaynaştırma ve özel eğitim uygulamaları hızla yaygınlaşmaktadır. Bu uygulamaların başarıyla yürütülebilmesi için okul yöneticilerine büyük roller düşmektedir. Resmi ilkokul müdürlerinin, özel gereksinimli çocukların eğitimine yönelik ne gibi çalışmalar yaptıklarını tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırma ile, genel eğitim okullarındaki özel eğitim uygulamaları ve kaynaştırma uygulamalarındaki başarıların artması için bazı önerilerin oluşmasına olanak sağlayacağı umulmaktadır.

1.6.Sınırlılıklar

- Bu araştırma 2014-2015 akademik yılında, İstanbul ili Maltepe ilçesindeki 15 resmi ilkokul müdürü ile sınırlıdır.
- Araştırma görüşme sorularından oluşmuştur.

1.7. Tanımlar ve Kısaltmalar

Genel Eğitim: Eğitimin, öğrenim sırasında herkesin ortak olarak elde etmesi istenilen yaşantılardan oluşan yönüdür.

Özel Eğitim: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitime "özel eğitim" denir.

Kaynak Oda: Kaynak oda normal eğitim okullarında özel gereksinimli öğrenciye destek hizmeti sağlamak amacıyla hazırlanmış bir sınıftır. Bu sınıfta özel eğitim öğretmeni çocuğun ihtiyaç duyduğu derse bireysel ve grup eğitimi verebilmektedir.

RAM: Rehberlik Araştırma Merkezi

BEP : Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

ÖEHY: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

BÖLÜM II

YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Modeli

İlkokul müdürlerinin özel gereksinimli çocukların eğitimine ilişkin algılarını ve bu eğitimler hakkında ne gibi yeterliklere sahip olduklarını tespit etmek amacıyla yarı yapılandırılan bu araştırmada görüşme(yarı yapılanmış) tekniği kullanılarak veri toplanılmış ve nitel bir çalışma olarak hazırlanmıştır.

Karasar (2008,s.166)' a göre: "Görüşme ile veri toplamanın geniş uygulama alanı vardır: Hastası ile konuşan bir doktor, müvekkili ile görüşen bir avukat, suç zanlısını sorguya çeken savcı, öğrencisini dinleyen bir öğretmen, kamuoyu araştırması yapan biri gibi. Görüşme, özellikle, üst yöneticilerden, çocuklardan, okuma-yazma bilmeyenlerden veri toplamak için idealdir."

Yapılanmış görüşme, daha çok, önceden yapılan ve ne tür soruların ne şekilde sorulup, hangi verilerin toplanacağını en ayrıntılı biçimde saptayan "görüşme planı"nın aynen uygulandığı bir görüşmedir; görüşmeciye bırakılan hareket özgürlüğü en düşük düzeyde tutulur. Cevapların denetimi ve sayısallaştırılması kolaydır, ancak görüşme tekniğinden beklenen anlam çıkarma ve içtenliği sağlama olanakları sınırlıdır (Karasar, 2008,s.167).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniğine göre biraz daha esnektir. Araştırmacı soracağı soruları öncesinde planlar ve hazır hale getirir. Ayrıca araştırmacı istediği takdirde görüşmenin akışına bağlı olarak

görüşmenin gidişatını soracağı alt sorularla etkileyebilir ve kişinin daha ayrıntılı bilgi vermesini sağlayabilir. Eğer kişi bazı soruların cevaplarını başka soruların cevapları içerisinde yanıtlamış ise aynı sorular sorulmayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin belirli bir düzeyde standart oluşu ve esnekliği eğitimbilim araştırmalarına daha uygun bir teknik görünüm vermektedir (Türnüklü,2000,s.547).

2.2. Katılımcılar

2014-2015 eğitim –öğretim yılında, İstanbul ili Maltepe ilçesindeki 30 resmi ilkokul içerisinde 15 resmi ilkokul müdürü araştırma katılımcılarını oluşturmuştur. Araştırma için, Maltepe ilçesinde bulunan, kaynaştırma öğrencisi en fazla olan ve özel eğitim sınıfı bulunan okullar özenle seçilmiştir. Bu konuda Maltepe Rehberlik Araştırma Merkezi'nden ve Maltepe İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden yardım alınmıştır. Görüşmeleri gerçekleştirebilmek için Maltepe İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin belgesi alınmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak resmi ilköğretim müdürlerine sorulmak üzere hazırlanan 15 soruluk bir görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme formu, soruların uygunluğu açısından değişik zamanlarda üç uzman tarafından incelenmiştir. Görüşme formu son olarak (Ek-3) deki halini almıştır. Araştırmaya katılacak olan Maltepe ilçesindeki 15 resmi ilkokul müdürü görüşme öncesinde telefonla aranmış ve müdürlerden randevu alınmıştır. Her görüşmeye aynı tip kıyafet ile gidilmeye özen gösterilmiş ve bütün görüşmecilere aynı tip davranışlar sergilenilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR

Bu bölümde ilkokul müdürleri ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler belirtilmiştir. Görüşmelerde bazı müdürler bir soruya birden fazla cevap vermiştir. Bu nedenle bazı frekans verileri toplam katılımcı sayısından fazla olabilmektedir.

ÇİZELGE 2

Müdürlerin “Okulunuzdaki Kaynaştırma Uygulamaları İle İlgili Bilgi Verir misiniz ? Uygulama Hakkında Neler Yapıyorsunuz ?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) Genellikle bu konu ile ilgili çalışmaları rehber öğretmen yapıyor ve süreçte en çok onlar rol alıyor.	7
b) Kaynaştırmaya ihtiyaç duyan öğrenciyi RAM’a yönlendiriyoruz ve gelen rapor doğrultusunda eğitimi uyguluyoruz.	5
c) Öğretmenleri BEP uygulama süreci ile ilgili bilgilendirici toplantılar yapıyoruz.	5
d) Okul genelinde ortak bir kaynaştırma politikası oluşturmaya çalışıyoruz.	2
e) Çeşitli sosyal faaliyetler (ritim, koro, tiyatral etkinlikler) yapıyoruz.	1
f) Yönetmelik çerçevesinde kaynaştırma öğrencilerini sınıflara dengeli bir şekilde dağıtmaya çalışıyoruz.	1
g) Her öğrenci için BEP geliştirme birimini toplayarak kararlar alıyoruz.	1
İ) Destek eğitim odası kullanıyoruz.	1

Çizelge 2' de görüldüğü gibi müdürlerin 6'sı (Müdür 1, Müdür 2, Müdür 5, Müdür 8, Müdür9), kaynaştırmaya ihtiyaç duyan öğrenciyi RAM'a yönlendirip gelen rapor doğrultusunda eğitimi uyguladıklarını, 7'si (Müdür 1, Müdür 2, Müdür 7, Müdür 8, Müdür 9, Müdür 11, Müdür 14) kaynaştırma ile ilgili çalışmalarını genellikle rehberliğin yürüttüğünü ve bu süreçte en çok onların rol aldığını, 5'i (Müdür 2, Müdür 4 , Müdür 6 , Müdür 11, Müdür 12) öğretmenler ile BEP uygulama sürecine dair toplantılar yaptıklarını, 1 tanesi (Müdür 10) çeşitli sosyal faaliyetler yaptıklarını, 2 tanesi (Müdür 3 , Müdür 10) okul genelinde ortak bir kaynaştırma politikası oluşturmaya çalıştıklarını, 1 tanesi (Müdür 7) yönetmelik çerçevesinde kaynaştırma öğrencilerini sınıflara dengeli bir şekilde dağıtmaya çalıştıklarını, 1 tanesi (Müdür 4) her öğrenci için BEP geliştirme birimi toplayarak kararlar aldıklarını ve 1 tanesi de (Müdür 15) destek eğitim odası kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcılardan Müdür 10 soru ile ilgili düşüncelerini,

“Özel alt sınıf varsa özel eğitim öğretmeninin ve ayrıca sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma için iyi bir bilgi sahibi olması gerekiyor. Özellikle sınıf öğretmenleri için söylüyorum bunları, öğretmenler bu çocukları sınıflarında birer angarya gibi görebilmektedirler, çünkü ayrı bir iş yükü gerektirdiğini düşünmektedirler. Bende sınıf öğretmeni olduğum için biliyorum, bu uygulama ayrı bir plan ve program gerektirmektedir. Ancak bu işin eğitimini almış ve duyarlı olan arkadaşların olduğu okullarda, ki okulumuzda onlardan bir tanesi, okul genelinde bir politika oluşturduk. Çeşitli sosyal aktiviteler yapılıyor, bunlar ritim çalışmaları, koro çalışmaları tiyatral etkinlikler ve dramatizasyon gibi... Bu öğrenciler akranları ile birlikte bu uygulamalara katıldıklarında aileleri ve kendileri içsel bir mutluluk ve doyum yaşamaktadırlar. Ayrıca akranları ile birlikte aynı ortama sınıfa girdiklerinde adaptasyonları daha kolay oluyor. Bu bilgileri sınıf öğretmenleri arkadaşların bana verdiği olumlu dönütlerden bilmekteyim. Bizim okulumuzda özel alt sınıf var ve bir down sendromlu öğrencimiz var bu öğrencimiz akranlarından çok daha sosyal tabii ki bunda öğretmenimizin çok büyük katkısı var, onun akranları ile kaynaşması için çok çaba sarf ediyor, bu öğrencimizde çok büyük bir özgüven oluşmuş ve bu bizi çok

mutlu ediyor. Bence bu rahatsızlığın onlara verdiği pozitif bir taraf gibi diye düşünüyorum...’’ şeklinde ifade etmiştir.

Müdür 13 ise , ‘‘Sene başında sorun yaşanacağı hissedilen öğrencinin sınıf öğretmeni çocuğu rehberlik birimine yönlendiriyor. Rehberlik birimi gerekli incelemeyi yaptıktan sonra RAM ’ne yönlendiriyor. Çıkan rapor doğrultusunda çalışmalara yapıyor BEP uyguluyor.’’ yanıtını vermiştir.

ÇİZELGE 3

Müdürlerin ‘‘Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Ne Gibi Çalışmalar Yapıyorsunuz ?’’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) BEP uyguluyoruz, süreci takip ediyoruz.	9
b) Kaynaştırma öğrencileri ile ilgili çalışmalarını genellikle rehberlik servisi yapıyor	5
c) Sorumluluk bilinçlerini ve motivasyonlarını arttırmak için farklı çalışmalar (fidan dikme, yaptıkları çalışmalarını sergileme vb.) yapıyoruz.	5
d) Destek eğitim veriliyor.	2
Toplam görüş sayısı	21

Çizelge 3’te görüldüğü gibi katılımcılardan 9 müdür (Müdür 1, Müdür 2 , Müdür 3, Müdür 6, Müdür 7, Müdür 9, Müdür 11, Müdür 13, Müdür 15), BEP uyguladıklarını, süreci takip ettiklerini, 5 müdür (Müdür 2, Müdür 5, Müdür 8 , Müdür 13, Müdür 14), kaynaştırma öğrencileri ile ilgili çalışmalarını genellikle rehberlik servisinin yaptığını, diğer 5 müdür ise (Müdür 4, Müdür 6, Müdür 9, Müdür 10, Müdür 11), sorumluluk bilinçlerini ve motivasyonlarını arttırmak için farklı çalışmalar yaptıklarını , 2 tanesi de (Müdür 15, Müdür 12), destek eğitim hizmetleri verdiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılardan Müdür 4 düşüncelerini ‘‘Sınıflarımızda kaynaştırma öğrencilerine söz hakkı verilmesi düzeylerine göre soru sorularak motivasyonlarının artırılması öğretmenlerimiz tarafından yapılıyor. Rehabilitasyonlar ile paralel

çalışılması konusunda öğretmenlerle kararlar alınmakta ve mümkün olduğunca bu kararlara uyulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca ailelerin sıkıntılarını öğrenmek ve çözüm bulmak üzere rehberlik servisimiz sürekli aileler ile irtibat halindedir.” şeklinde ifade etmiştir.

Müdür 6 düşüncelerini “Her öğrencinin ihtiyacına ve gelişim özelliklerine göre planlar hazırlanıyor. Sınıflarında sosyal olarak gelişimlerini de desteklemek amacıyla sorumluluklar verilmektedir. Ayrıca veliler ile sık sık görüşmeler yapılıyor.” şeklinde, Müdür 10 ise “Çeşitli sosyal sorumluluk projelerinde onlara görevler vermeye çalışıyoruz, belli zamanlarda etkinlik yaptırmaya, sınıf içerisinde yaptıkları çalışmalarını sergiletmeye çalışıyoruz. Doğa ile iç içe etkinlikler yapılıyor, fidan dikme etkinlikleri oluyor lale zamanı lale soğanı dikme çalışmaları yaptık. Lale soğanlarını büyütürken hepsinin isimlerini vererek gelişimlerini gözledik, kimisi uzun kimisi kısa oldu, kimi yeşil kimi kırmızı oldu, farklılıkları gözledik onlarla neden böyle olduğu konusunda tartıştık , sonra birbirimize baktık ve insanların laleler gibi farklılıklar gösterdiğini göstermeye çalıştık.”

ÇİZELGE 4

Müdürlerin “Özel Eğitim Ve Kaynaştırma İle İlgili Olarak Öğretmenlere Yönelik Ne Gibi Çalışmalar Yapıyorsunuz ?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) Rehber öğretmenler diğer öğretmenlere yardımcı oluyor.	7
b) MEB’in düzenlemiş olduğu seminerlere katılmalarını teşvik ediyoruz.	5
c) Özel eğitim öğretmenin destekleri oluyor.	2
d) Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinden gelen öğretmenlerden toplantılar yapmalarını istiyoruz.	2
e) Özel eğitim yönetmeliği hakkında bilgilendirmeler yapıyoruz.	2
Toplam görüş sayısı	18

Çizelge 4'te görüldüğü gibi müdürlerin 7 tanesi (Müdür 1, Müdür 6, Müdür 7, Müdür 9, Müdür 11, Müdür 13, Müdür 14), diğer öğretmenlerin rehber öğretmenlerden yardım aldıklarını, 2 tanesi (Müdür 2, Müdür 14), özel eğitim öğretmenin desteğinin olduğunu, 5 tanesi (Müdür 5, Müdür 7, Müdür 8, Müdür 11, Müdür 12), MEB'in düzenlemiş olduğu seminerlere katılmalarını teşvik ettiklerini, 2 tanesi (Müdür 10, Müdür 12), Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinden gelen öğretmenlerden toplantılar istediklerini, 2 tanesi de (Müdür 4, Müdür 10), Özel eğitim yönetmeliği hakkında bilgilendirme toplantıları yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcılardan Müdür 5 düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir : *“Bu konuda öğretmenlerin seminerler ve toplantılar ile bilgilendirilmesi gerektiği kanaatindeyim. Daha önce hizmet içi eğitim ve seminerler almış olanlar var, zaman zaman bize de ilçeden gelen seminerlere dâhil etmeye çalışıyoruz, ve ilçenin seminerlerini duyuruyoruz.”* Müdür 13 , *“ Rehberlik servisi öğretmenlere bilgilendirme yapıyor, bazı öğretmenler direnç gösterebiliyor özellikle sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulundurmaya karşı direnç gösteriyorlar bizde rehber öğretmenlerimizden yardım istiyoruz.”* şeklinde, Müdür 10 ise *“Ailelerinde özel gereksinimli birey olan bir öğretmen konuya biraz daha duyarlı davranabiliyorlar, ama onun dışında gerek veliler gerek öğretmenler biraz daha duyarsız kalabiliyor o öğrencilerden oluşabilecek olumsuzlar sınıfı ve velileri olumsuz yönde etkileyebiliyor fakat buna duyarlı bir öğretmen yok ise onları daha da duyarsız hale getirebiliyor. Tıpkı öğretmensiz bir sınıfın olmayacağı gibi mutlaka öğretmenleri mesleki anlamda bu açıdan eğitici seminerler verilmeli ama böyle verilmiş olmak için değil... Mutlaka fayda sağlayabileceği, özellikle uygulamalı, görebilecekleri seminerler olmalı. Örneğin yaz saatlerindeki seminer dönemlerinde, özel veya ayrı ilkokul ortaokul olarak veya bir rehabilitasyon merkezinde, özel özel eğitim merkezlerinde olabilir veya devlete bağlı iş okullarında verilebilir. Öğretmenlerin kısmi zamanlı olarak burada bilgilendirilmeleri ve gözlem yapmaları gerekiyor. Belki zaman zaman öğretmenlerin velilerin yaşadığı zorlukları dinleyecekleri zaman dilimleri olmalıdır. Öğretmenin olayı içselleştirebildikleri takdirde bu konuda eğitim vermekte daha duyarlı olabilirler.”* şeklinde belirtmişlerdir

ÇİZELGE 5

Müdürlerin “Özel Eğitim Sınıflarında Eğitim Gören Ve Kaynaştırma Eğitimine Tabi Olan Öğrencilerin Ailelerine Yönelik Nasıl Çalışmalar Yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) Rehber öğretmenler gerektiği takdirde veli ile görüşmeler yapmaktadır.	6
b) Rehberlik servisinin bilgilendirici seminerler organize etmesini sağlıyoruz.	4
c) Bu konuda özel bir çalışma yapmıyoruz, genel olarak bireysel görüşüyoruz.	3
d) Velilerin okulda kalmalarına anlayış gösteriyoruz.	2
e) İlçe Milli Eğitim’in bu konularla ilgili bilgilendirme seminerlerine yönlendiriyoruz.	1
Toplam görüş sayısı	16

Çizelge 5’te görüldüğü gibi müdürlerden 6’sı (Müdür 1, Müdür 2, Müdür 3, Müdür 6, Müdür 10, Müdür 11), rehber öğretmenlerin gerektiği takdirde veli ile görüşmeler yaptığını, 1 tanesi (Müdür 13), İlçe Milli Eğitim’in bu konularla ilgili bilgilendirme seminerlerine yönlendirme yaptıklarını, 4 tanesi (Müdür 4, Müdür 6, Müdür 12, Müdür 15), rehberlik servisinin bilgilendirici seminerler organize etmelerini sağladıklarını, 2 tanesi (Müdür 7, Müdür 9), velilerin okulda kalmalarına anlayış gösterdiklerine, 3 tanesi de (Müdür 11, Müdür 13, Müdür 14) , bu konuda özel bir çalışma yapmadıklarını, genel olarak bireysel görüştiklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcılardan Müdür 6 düşüncelerini “*Rehber öğretmenlerimiz veli bilgilendirme seminerleri ve bireysel görüşmeler yapılmaktadır. Bazı velilere öğrencilerin durumlarını anlatmada, kabul ettirmede zorluklarla karşılaşıyoruz fakat işbirliği içerisinde çözümlenmeye çalışıyoruz.*” şeklinde belirtmiştir. Aynı soruyu Müdür 13, “*Burada çok fazla bir şey yapmıyoruz fakat ilçenin bu konularla ilgili genellikle bilgilendirme toplantıları oluyor o konunun uzmanı kişiler ilçenin belli okullarında belli zamanlarda yılda 4- 5 defa bilgilendirme toplantı yapıyorlar, biz velilere duyurusunu yapıyoruz gitmek isteyen duyarlı veliler gidiyor .*” şeklinde

cevaplamıştır. Müdür 14 ise ‘‘Bu konuda özel bir çalışma yapmıyoruz, genel olarak bireysel görüşmeler yapıyoruz.’’ diye ifade etmiştir.

Katılımcılarımızdan Müdür 10 ise düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır :
‘‘Anasınıfları ve özel eğitim sınıflarının genelde unutulduğunu ve üvey evlat muamelesi gördüğünü düşünüyorum. Ailemde bir özel gereksinimli birey var. Kayınbiraderim ailesini kaybetti, kendisi down sendromlu ve birlikte yaşıyoruz. Bundan ötürü biraz daha hassas olduğumu söyleyebilirim. Maalesef down sendromlu bir öğrencimizin ailesi çocuğun bir gün mutlaka normale döneceğine inanmış durumda oysaki kromozom farklılığından dolayı bir durum söz konusu ve tıp buna bir çare bulamamıştır, dolayısıyla aile çocuğa fazla yükleniyor, dilimiz döndüğünce biz ve rehber öğretmenlerimiz bu durumu velilere anlatmaya çalışıyoruz ve çocuğun yeterliliğinin üst limitini bilmek ve ona göre hareket etmek gerektiğini anlatmaya çalışıyoruz. Yapamayacağı işleri beklemek ve söylemek çocuğu mutsuzluğa sevk edebiliyor , açıkçası rehberliğin burada yaptığı yönlendirme dışında elimizden başka bir şey gelmiyor , belki paydaşlarımızla iletişime geçip daha iyi şeyler sağlayabiliriz diye düşünüyorum.

ÇİZELGE 6

Müdürlerin ‘‘Diğer Aileleri Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Bu Çocukların Eğitimleri Hakkında Nasıl Bilgilendiriyorsunuz ?’’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) Genellikle sınıf öğretmenleri ya da rehber öğretmenler görüşüyor.	7
b) Bu konu ile ilgili veliler ile genellikle ben görüşüyorum.	3
c) Bilgilendirici seminerler veriyoruz.	2
d) Maddi durumu yetersiz olan öğrenciler için yardım istiyoruz.	2
e) Özel bir çalışma yapmıyoruz.	1
Toplam görüş sayısı	15

Çizelge 6’da görüldüğü gibi Müdürlerden 3 tanesi (Müdür 1, Müdür 2, Müdür12), bu konu ile ilgili veliler ile genellikle kendisinin görüştüğünü , 2 tanesi (Müdür 3, Müdür 15), bilgilendirici seminerler verdiklerini, 7 tanesi ise (Müdür1 , Müdür 5, Müdür 8, Müdür 9, Müdür 10, Müdür 12, Müdür 13), genellikle sınıf öğretmenlerinin ya da rehber öğretmenlerin görüşmeler yaptıklarını, 2 tanesi (Müdür 4, Müdür 11),maddi durumu yetersiz olan öğrenciler için yardım istediklerini, 1 tanesi de (Müdür 14), bu konuyla ilgili özel bir çalışma yapmadıklarını ifade etmişlerdir.

Müdürlerden Müdür 10 düşüncelerini “*Bu soru için size teşekkür ediyorum neredeyse her gün hemen hemen karşılaştığımız bir problem... bir tanı konulmuş öğrenciyi bırakınız sınıf içerisinde akranlarına göre biraz daha agresif biraz daha hareketli hiperaktiviteye yakın ya da dikkat eksikliği olan bir öğrenciyi bile şikayet için bana geliyorlar maalesef toplum olarak içimizde var olan bir şeyi anlıyoruz fakat empati yapamıyoruz. Her çeşitten insanın var olduğunu düşünen bir insan daha duyarlı olur diye düşünüyorum. Veli görüşme odalarında öğretmenlerimiz gerekli bilgilendirmeyi yapmaya çalışıyorlar. Böyle bir çocuğu sınıfta istemedikleri zaman o çocuğu bir fanus içinde yaşatmaktan farksız olduğunu anlatmaya çalışıyoruz. Çocuklarının görme engelli ile işitme engelli ile fiziksel engelli ile normal hayatta karşılaşabileceğini ve onlara karşı ne yapması gerektiğini öğreten bir dünyadır okul böyle bir durumun onlar için bir şans olduğunu anlatmaya ve bilgilendirmeye çalışıyoruz.*” şeklinde ifade etmiştir.

Müdür 7 şunları söylemiştir : “*Bu konu en büyük sıkıntılarımızdandır. Veliler bu çocukları kazanalım ama bizim sınıfta olmasın diye düşünüyorlar bizde ikna metodu ile halletmeye ve bu çocukları kabullendirmeye çalışıyoruz ve toplumun birer ferdi olduklarını ve bizim gibi haklara sahip olduklarını belirtiyoruz ama genellikle şiddet içerikli bir durum olmadıkça şikâyet almıyoruz. Müdür 4 ise düşüncelerini “Diğer ailelerin yardımlarını beklediğimizi belirtiyoruz özellikle maddi güçlüğü olan öğrencilerimiz var okul aile birliği katkıları ile giysi kırtasiye vs. ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyoruz.”*” şeklinde ifade etmiştir.

ÇİZELGE 7

Müdürlerin “Okulunuzun Fiziksel Ortamında Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Ne Gibi Düzenlemeler Yapıyorsunuz ?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a)Asansörümüz ve rampamız mevcuttur	9
b)Fiziksel engelli öğrencilerin sınıfları alt katlarda tutulmaktadır.	5
c) Özel bir düzenlememiz bulunmamaktadır.	4
d) Engelli tuvaletlerimiz vardır.	3
e) Rampamız vardır fakat asansörümüz bulunmamaktadır.	2
f) Oyun parkımız mevcuttur.	1
Toplam görüş sayısı	24

Çizelge 7’de görüldüğü gibi müdürlerden 9 tanesi (Müdür 4, Müdür 5, Müdür 6, Müdür 7, Müdür 9, Müdür 10, Müdür 11, Müdür 14, Müdür 15), asansör ve rampanın okulda mevcut olduğunu, 3 tanesi (Müdür 5, Müdür 7, Müdür 10), engelli tuvaletlerin olduğunu, 2 tanesi (Müdür 1 , Müdür 3) , rampanın olduğunu fakat asansörün bulunmadığını, 5 tanesi (Müdür 1 , Müdür 2, Müdür3, Müdür4 , Müdür 13), fiziksel engelli öğrencilerin sınıflarını alt katta bulduklarını, 1 tanesi(Müdür 10) , oyun parkının mevcut olduğunu, 4 tanesi ise (Müdür 8, Müdür 11, Müdür 12, Müdür 14), özel bir düzenleme bulunmadığını belirtmişlerdir.

Bu soruya Müdür 4, “Asansör çalışır durumdadır ve anahtarları asansör kullanan öğrencilerimizin ailelerine de verilmiştir. Özel eğitim sınıfı giriş katta bulunmaktadır, en azından o çocukların da teneffüse rahatlıkla çıkmaları gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca ortopedik engelli öğrencilerimizin tuvalet ihtiyaçlarına yardım için hizmetliler ile toplantı yapılmıştır ve hizmetli arkadaşlarımızdan yardım istenmiştir.” şeklinde, Müdür 10 ise “Oyun parkımız mevcut, asansörümüz mevcut, engelli tuvaletleri mevcut fakat onların spor yapabilecekleri bir mekan bulunmamakta. İlerleyen zamanlarda onlar için bir bölüm ayarlanabileceğini

düşünüyorum. En azından okulumuzun kapalı bir köşesinde de olabilir bir yer ayarlanabilir bu yeri spor aletleri ile donatmayı düşünüyoruz bu bizim hedeflerimiz arasındadır.” şeklinde cevap vermişlerdir.

ÇİZELGE 8

Müdürlerin “Özel Eğitim Sınıfında Ne Gibi Düzenlemeler Yapıyorsunuz ?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) Özel eğitim sınıfımız giriş katta bulunmaktadır.	6
b) Öğretmenler nasıl bir donanım istiyorsa imkânlar dâhilinde sağlamaya çalışıyoruz.	5
c) İmkânsızlıklardan dolayı yeterli düzenlemeler yapılamamaktadır.	2
d) Eksik materyalleri nereden temin edebiliriz diye araştırıyoruz.	2
e) Özel eğitim sınıfımızda klima, projeksiyon makinesi, laptop mevcuttur.	1
Toplam görüş sayısı	16

Çizelge 8’de görüldüğü gibi müdürlerden 6 tanesi (Müdür 1, Müdür 5, Müdür 7, Müdür 9, Müdür 11, Müdür 15), özel eğitim sınıfının giriş katta bulunduğunu, 5 tanesi (Müdür3 , Müdür 4, Müdür 10, Müdür 13, Müdür 14), öğretmenler nasıl bir donanım istiyorsa imkanlar dahilinde sağlamaya çalıştıklarını, 1 tanesi (Müdür 4), özel eğitim sınıfında klima, projeksiyon makinesi ve laptop bulunduğunu, 2 tanesi (Müdür 8, Müdür12), imkansızlıklardan dolayı yeterli düzenlemeler yapamadıklarını, 2 tanesi de (Müdür 7, Müdür 15), eksik materyalleri nereden temin edeceklerini araştırdıklarını ifade etmişlerdir.

Bu soruya Müdür 3, “*Özel eğitim yönetmeliği çerçevesinde istenilen düzenlemeler yapılmaya çalışılmakta, ihtiyaçlara yönelik sınıf öğretmenin isteği doğrultusunda çözüm üretilmektedir.*” şeklinde, Müdür 12 , “*İmkânsızlıklardan dolayı yeterli düzenlemeler yapılamıyor. Ancak öğretmenlerimiz bu konuda çok gayretliler, yaptıkları çok güzel çalışmalar var, onların bu açığı kapatabildiklerini düşünüyorum.*” şeklinde, Müdür 13, “*En uygun yeri vermeye çalışıyoruz, arkadaşlar ne istiyorsa donanımla ilgili sağlamaya çalışıyoruz geçenlerde bir veli*

geldi ve donanımı sağlamak istedi... Bizde sponsor ve okul aile birliği katkısı ile bir Şeyler oluşturmaya çalışıyoruz.” cevap vermişlerdir.

ÇİZELGE 9

Müdürlerin “Okulunuzda BEP kim/kimler tarafından hazırlanıyor?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) Sınıf öğretmeni ve rehber öğretmen hazırlamaktadır.	7
b) Sınıf öğretmeni, rehber öğretmen ve veli tarafından hazırlanmaktadır.	4
c) Yönetmelikte belirtilen birim tarafından yapılmaktadır.	3
d) Özel eğitim sınıfı dışındaki öğretmenler dışında BEP hazırlamıyoruz, rehabilitasyon merkezlerinden rica ediyoruz.	1
Toplam görüş sayısı	15

Çizelge 9’da görüldüğü gibi müdürlerden 3 tanesi(Müdür 3, Müdür 4, Müdür 10), BEP’i yönetmelikte belirtilen birim tarafından hazırladıklarını, 7 tanesi (Müdür1, Müdür 2, Müdür 5, Müdür 6, Müdür 7, Müdür 8, Müdür 9, Müdür11), BEP’in sınıf öğretmeni ve rehber öğretmen tarafından hazırlandığını, 4 tanesi ise (Müdür 6 , Müdür 8, Müdür 14, Müdür 15), sınıf öğretmeni, veli ve rehber öğretmen tarafından hazırlandığını , 1 tanesi de (Müdür 12) , özel eğitim sınıfındaki öğretmenler dışında BEP hazırlanmadığını, rehabilitasyon merkezlerinden rica ettiklerini belirtmişlerdir.

Bu soruya Müdür 3, “*Yönetmelikte belirtilen BEP kurulunca yapılmaktadır. BEP gelişim birimi okul müdürü veya müdür yardımcısının başkanlığında, özel eğitim öğretmeni, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, öğrencinin sınıf öğretmeni, öğrencinin dersini okutan alan dersi öğretmenleri, öğrencinin velisi ve öğrenciden oluşur. Biz de bu kadro ile BEP hazırlamaya özen gösteriyoruz.*” şeklinde cevap vermiştir.

Müdür 4 ise bu soruya, “*Sene başında öğretmenler, sınıf düzeyinde hazırlanmış olan Talim Terbiyenin kazanımlarına göre rehberlik servisimizce hazırlanmış kazanım listesinde ders bazında performans almaktadırlar. Bu kazanım listesine göre her öğrenci için BEP geliştirme birimi toplantıları yapılarak hazırlanacak bireysel gelişim planı için temel kararlar alınmaktadır. Daha sonra bu kararlar doğrultusunda bireysel gelişim planı öğretmen tarafından hazırlanmakta ve okul müdürü onayına sunulmaktadır.*” diyerek cevap vermiştir.

Müdür 10 ise bu soruya yönelik düşüncelerini, “*Rehber öğretmenimiz ve bir müdür yardımcımızın başkanlığında, veli ve sınıf öğretmenimizin de içinde olduğu bir birim var. Bu birim gerekli düzenlemeleri oluşturmaktadır ve benim onayına sunmaktadır. Şunu da belirtmeliyim ki bu plan tamamıyla bireye yönelik olduğu için sınıf öğretmenin görüşü çok önemlidir.*” şeklinde ifade etmiştir.

ÇİZELGE 10

Müdürlerin “**Sizce Kaynaştırma Uygulamasından Önce Kaynaştırmaya Hazırlık İçin Neler Yapılmalıdır? Neler Önerirsiniz? ” Sorusuna Verdikleri Cevaplar**

Yanıtlar	f
a) Öncelikle aileleri bu durum hakkında bilgilendirmek gerekiyor.	10
b) Öğretmenleri kaynaştırma, BEP ve gerekli yönlendirmeler ile ilgili bilgilendirmek gerekiyor.	8
c) Oryantasyon dönemlerinde bütün veliler (diğer veliler de) bu konuda bilgilendirilmelidir.	1
Toplam görüş sayısı	19

Çizelge 10’da görüldüğü gibi müdürlerden 10 tanesi (Müdür 2, Müdür 4, Müdür 5, Müdür 7, Müdür 8, Müdür 9, Müdür 10, Müdür 11, Müdür 12, Müdür 13), öncelikle ailelerin bu konuda bilgilendirilmeleri gerektiğini, 8 tanesi (Müdür 1, Müdür 2, Müdür4, Müdür8, Müdür9, Müdür10, Müdür14, Müdür15), öğretmenleri kaynaştırma, BEP ve gerekli yönlendirmeler ile ilgili bilgilendirmek gerektiğini, 1

tanisi ise (Müdür 7), oryantasyon dönemlerinde bütün velileri (diğer veliler de) bu konuda bilgilendirmek gerektiğini ifade etmişlerdir.

Bu soruya Müdür 2, “*Öğretmenler bu konuda gerçekten yetersiz durumdadır, sınıflarında bu tür bir çocukla karşılaştıklarında maalesef ne yapacaklarını tam olarak bilemeyen meslektaşlarımız var. Bu açığın çok fazla zaman geçmeden kapatılması gerektiğini düşünüyorum, gerekli seminerler verilerek öncelikle öğretmenlerin bilgilendirilmesi gerektiğine inanıyorum. Tabii anne baba eğitimi de çok önemli önce onların da kabullenmesi gerek bu bizim yönlendirmelerimizi daha kolay hale getirecektir. Bu sayede daha çabuk sonuçlar alabileceğiz.*” şeklinde cevap vermiştir.

Müdür 4 bu soruya, “*Ailelere bu konuda öncelikle bilgi verilmelidir. Ayrıca öğretmenlere kaynaştırmanın çocuğa yararları anlatılmalıdır. Öğretmenin bu konuda bilgili olması özellikle tanılama aşamasında çok önemli bir kademe olan ilkokulda çok etkili olacaktır.*” şeklinde cevap vermiştir. Müdür 5 ise, “*Öncelikle iş anne babaya düşüyor eğer bu durumu kabullendilerse zaten ilgili kişilere hemen bilgi vermelidir, bizden evvel çocuğun durumunu bize söylerlerse işimiz daha kolaylaşır ve çocukla iletişimimiz daha iyi hale gelir fakat buradaki veliler genellikle bu durumu saklamak istiyorlar özellikle babalar inkar etme durumundadır. Çocuk için en doğru olanın anlatılması gerekiyor...*” şeklinde cevap vermişlerdir.

Müdür 10 bu soruya şöyle bir cevap vermiştir: “*Maalesef bazı öğretmen arkadaşlar bu durumun farkında değiller ve gerekli yönlendirmeleri yapmıyorlar, zamanla bu durumun geçeceğini düşünüyorlar, öncelikle her şeyde asıl olan teşhistir. Veliyi ikna etmek ve bu konuda eğitmek gerekiyor, veliye çok iş düşüyor, bir olumsuzluk gördüğünde ihmal etmemeli öğrenim çağı başlamadan tedbir alınmalı psikolog, psikiyatr gibi kişilere yönlendirmelidir.*”

ÇİZELGE 11

Müdürlerin “Kaynaştırma Uygulamalarında Ne Gibi Sorunlarla Karşılaşıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) Velilerin durumu kabullenmemesi	11
b) Öğretmenlerin kaynaştırmaya bakış açısı	8
c) Fiziksel şartlar (sınıf mevcutları)	4
d) Öğretmenlerin yetersizliği (ücretli öğretmen oluşu)	3
e) BEP uygulamadaki yetersizlikler	3
f) Akranların olumsuz tepkileri	3
Toplam görüş sayısı	32

Çizelge 11’de görüldüğü gibi müdürlerin 11 tanesi (Müdür 1, Müdür2, Müdür3, Müdür5, Müdür6, Müdür7, Müdür8, Müdür9, Müdür11, Müdür12, Müdür14), velilerin durumu kabullenmediğini, 3 tanesi (Müdür1, Müdür2, Müdür8), öğretmenlerin yetersiz olduğunu ve ücretli öğretmenlerin olduğunu, 8 tanesi (Müdür 1, Müdür2, Müdür4, Müdür7, Müdür10, Müdür12, Müdür13, Müdür15), öğretmenlerin kaynaştırmaya bakış açılarını, 3 tanesi (Müdür3, Müdür4, Müdür12) BEP uygulamada yetersizliklerin olduğunu, 4 tanesi (Müdür1, Müdür3, Müdür5, Müdür7), fiziksel şartların(sınıf mevcutlarının) , 3 tanesi (Müdür9, Müdür10, Müdür11), akranlarının olumsuz tepkilerinin kaynaştırma için sorun oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

Bu soruya katılımcılardan Müdür 4, “*Kaynaştırma uygulamalarında öğrencinin tanınması aşamasında sınıf öğretmenlerinin, çocuğun damgalanacağı ve bu uygulamanın öğrenciye faydası olmayacağı konusunda bazı öğretmenlerin engellemeleri ile karşılaşabiliyoruz. Ayrıca toplantıların yapılması BEP’in hazırlanması öğretmen açısından sıkıntılı bir süreç olabiliyor. Yani genel olarak öğretmenlerin bazıları bu uygulamaya sıcak bakmıyor.*” şeklinde, Müdür 7, “*Öncelikle öğrencilerden tepki alıyoruz, tam idrak edemedikleri için dışarı itme dalga geçme gibi sorunlar oluşuyor. Veli tepki gösteriyor neden bizim sınıfta diye,*

bir şekilde izah etmeye çalışıyoruz. Öğretmenin yeterliliği sorunu var. Sınıf mevcudu sorunumuz var. Bence kaynaştırma öğrencisinin olduğu sınıf mevcutları düşürülmelidir imkânlar dâhilinde, ayrıca kaynaştırma öğrencileri sınıf mevcutlarının az olduğu okullara yönlendirilmelidir.’’ şeklinde cevap vermişleridir.

Müdür 10 düşüncelerini, ‘‘Akranların verdiği olumsuz tepkilerle karşılaşılıyor. Öğretmen öğrencinin raporla gelmesini istemiyor, umarım çocuk özel eğitim raporu ile gelir ve özel eğitim sınıfına gider çünkü bana iş yükü çıkar diye düşünüyor. Çocuklar oyunlarda ve diğer etkinliklerde bazen bu çocukları dışlayabiliyorlar ve bunun sonucunda veli sorun çıkartıyor. Burada öğretmene çok rol düşüyor onun popülerliğini artırmak öğretmene düşüyor, dersi dinlerken o öğrencinin yanında o öğrencin omzuna elini atarak ders dinlemesi, oyun oynarken ben onun takımında olmak istiyorum demesi bu durum öğrencileri çok farklı etkileyebilir. Bunun sonucunda diğer öğrenciler o çocuğa daha fazla ilgi gösterecek hatta öğretmenin ona gösterdiği hassasiyetten dolayı diğer öğrenciler de onun gibi olmak isteyeceklerdir.’’ şeklinde, Müdür 13 ise, ‘‘Samimiyet eksikliği olduğunu düşünüyorum. Her türlü hak verilmiş olmasına rağmen uygulamada çok büyük eksiklikler var. Öğretmenler kaynaştırma uygulamasında mevzuatı uyguladıkları zaman kendilerine yük olacağını düşünüyor.’’ şeklinde cevap vermişlerdir.

ÇİZELGE 12

Müdürlerin ‘‘Sizce Kaynaştırma Uygulamalarında Başarıyı Etkileyen Faktörler Nelerdir?’’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) Öğretmenler	11
b) Fiziksel ortam	6
c) BEP uygulayabilme (değerlendirmelerin BEP’e uygun olması)	5
d) Okul idaresinin tutumu	5
e) Aileler	4
f) Özel Eğitim ve Rehabilitasyonlar ile paralel çalışmalar	1
g) Ev ödevleri	1
Toplam görüş sayısı	33

Çizelge 12' de görüldüğü gibi müdürlerden 4 tanesi (Müdür1, Müdür2, Müdür4, Müdür9), ailelerin bu konuda çok önemli olduğunu, 11 tanesi (Müdür1, Müdür2, Müdür3, Müdür5, Müdür8, Müdür9, Müdür10, Müdür11, Müdür12, Müdür13, Müdür15), öğretmenlerin rolünün önemli olduğunu, 6 tanesi (Müdür1, Müdür2, Müdür3, Müdür4, Müdür5, Müdür7), fiziksel ortamın önemli olduğunu, 5 tanesi (Müdür3, Müdür5, Müdür6, Müdür13, Müdür15), BEP uygulayabilmenin önemini, 1 tanesi(Müdür15), özel eğitim ve rehabilitasyonlar ile paralel çalışmaların yapılmasının önemini, 1 tanesi (Müdür15), ev ödevlerinin önemini, 5 tanesi de (Müdür9, Müdür11, Müdür12, Müdür13, Müdür14), okul idaresinin tutumunun önemi gibi faktörleri belirtmişlerdir.

Bu soruya cevap olarak Müdür 3 şunları söylemiştir: *“Kalabalık mevcutlu sınıfların olması, velilerin öğrencinin durumunu kabullenmemesi, öğretmenlerin BEP uygulamadaki yetersizlikleri, kaynaştırma öğrencilerinin performanslarının tam anlamıyla değerlendirilmemesi, akademik becerilerde güçlük yaşayan, zihinsel yetersizliği ve hareketliliği bulunan öğrencilerin yeteneklerini gösterebilecekleri iş okullarının olmayışı veya yetersiz oluşu gibi sebepler başarı etkilemektedir. Bu durum öğretmenin sınıf içi durumunu da olumsuz etkilemektedir.”*

Müdür 4 ise düşüncelerini, *“Sınıfların kalabalık olması kaynaştırma öğrencileri ile yeterince ilgilenilmesine engel olabiliyor. Öğretmenler, öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda bir eğitim ortamı hazırlamıyor. Aile de bu konuda sıklıkla sorumluluğu okula ve öğretmene bırakıyor. Rehberlik servisi öğretmenlerinin çocuğun geliştirilmesine yönelik aileye düşen görevler konusunda bilgilendirme yapmalarına rağmen sıklıkla aileler mazeretler sunarak sorumluluğu üzerine almak istemiyorlar.”* şeklinde belirtmiştir.

Müdür 5 soruyla ilgili şunları söylemiştir: *“Samimiyetimle bir şey söylemek istiyorum, hem öğretmen tarafından hem de öğrenci tarafından bir şey söylemek istiyorum... RAM'dan bir rapor geliyor ama düşünün ki sınıflar 35 40 kişilik bu sınıflarda kaynaştırma öğrencisi var bu kadar öğrencinin içinde gerektiği gibi bir eğitim öğretim yapıldığını düşünmüyorum... BEP üzerinden öğretmen ne kadar yol kat etse de o öğrenciyi kaynaştırmak çok zor oluyor. Bence BEP yeterli değildir. Bu çocuklara her okulda, bu çocukların düzeyine, algılarına yönelik eğitimciler tarafından eğitim verilmelidir. Genel olarak temelde olan sorunlar var, öz bakımını bilmeyen çocuklar var önce onların halledilmesi gerekiyor.”* Müdür 10 ise, ”

Öğretmenin bu konudaki yetersizliği çok büyük bir problemdir. Veli ve öğrenci problemi bir şekilde halledilir ama öğretmenin yetersizliği büyük bir problemdir. Öğretmen bu işi iyi özümseyse sorun halledilebilir, öğretmen veli üzerinde de çok etkilidir. Öğretmen bu işi iyi bilmeli iyi kavramalıdır.” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

ÇİZELGE 13

Müdürlerin “Sizce Özel Eğitim Sınıfları Verilen Eğitim ve Kullanılan Materyaller Açısından Yeterli Seviyede midir? Eğer Değilse Nasıl Yeterli Hale Getirilebilir? ” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) Fiziksel olarak da, materyal olarak da, eğitim olarak da yeterli değildir.	6
b) Fiziksel ve materyal olarak yeterli fakat öğretmen olarak yetersizdir.	4
c) Ücretli öğretmen sorunu çözülmelidir.	3
d) Fiziksel olarak yeterli, materyal olarak yetersizdir.	2
e) Materyaller için belli kuruluşlardan(Rehabilitasyonlar, Üniversiteler, Belediyeler vs.) destek alınmalıdır.	2
f) Her açıdan yeterlidir.	1
g) Öğretmenler okul zamanı dışında seminerlere alınmalıdır.	1
Toplam görüş sayısı	19

Çizelge 13’ te görüldüğü gibi müdürlerden 2 tanesi (Müdür2, Müdür15), fiziksel olarak yeterli olduğunu fakat materyal olarak yetersiz olduğunu , 4 tanesi (Müdür5, Müdür7, Müdür8, Müdür13), fiziksel ve materyal olarak yeterli olduğunu fakat öğretmen olarak yetersiz olduğunu , 6 tanesi (Müdür1, Müdür6, Müdür9, Müdür10, Müdür11, Müdür12, Müdür) , her açıdan yetersiz olduğunu, 1 tanesi ise (Müdür4), her açıdan yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Müdürlerden 2 tanesi (Müdür2, Müdür6), materyaller için belli kuruluşlardan destek alınması gerektiğini, 1 tanesi (Müdür7), öğretmenlerin okul zamanı dışında seminerlere alınması

gerektiğini, 3 tanesi ise (Müdür7, Müdür8, Müdür13) ,ücretli öğretmen sorununun çözülmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Katılımcılardan Müdür4 soruya olan cevaplarını, “*Okulların kısıtlı imkânları olmasına rağmen okulumuzun özel eğitim düzenlemeleri kendi imkânları ile sağlanması istenmektedir. Bunun yarattığı güçlükler zamanla kısım kısım tamamlanabilmektedir.*” diyerek, Müdür 5, ‘*Şuan yeterli olduğunu düşünmüyorum, materyal olsa dahi öğretmenin kullanabilmesi ve yeterliliği çok önemli bir faktördür.*’ diyerek, Müdür 10, “*Kesinlikle değildir. Bunlar veli desteğiyle bir yere kadara yapıyo, tablet bilgisayar ve ücretsiz ders kitabına kadar gönderen devlet bu materyalleri de gönderebilir, ama yapılmıyorsa biz bir şeyler yapmaya çalışıyoruz.*” şeklinde cevap vermişlerdir.

ÇİZELGE 14

Müdürlerin “Sizce Hangi Öğrenciler Kaynaştırma Uygulamasına Tabi Tutulmalı Hangileri Tutulmamalıdır?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) Bu bizim uzmanlığımızın dışında bir konu olduğu için RAM’ın sınıf öğretmenin ve rehber öğretmenin değerlendirmelerine bırakıyoruz.	8
b) Şiddete yönelik olan ve uyum sorunu olan öğrenciler tabi tutulmalıdır.	6
c) Sınırdaki olan öğrenciler, öğretmen ve aile desteği ile rapor almadan da desteklenmelidir.	2
Toplam görüş sayısı	16

Çizelge 14’te görüldüğü gibi, müdürlerden 8 tanesi (Müdür 1, Müdür2, Müdür5, Müdür9, Müdür10, Müdür11, Müdür12, Müdür13) bu konunun onların uzmanlık alanı olmadığını ve RAM, sınıf öğretmenleri ve rehber öğretmenlerin değerlendirmesi sonucunda karar verilmesi gerektiğini, 2 tanesi (Müdür5, Müdür15) , sınırdaki olan öğrencilerin rapor almadan da aile ve öğretmen desteği ile sorunu halledebileceklerini, 6 tanesi (Müdür3, Müdür4, Müdür6, Müdür7, Müdür8,

Müdür14) ,şiddete yönelmiş öğrencileri ve uyum sorunları yaşayan öğrencileri kaynaştırma gerektiğini ifade etmişlerdir.

Bu soruya katılımcılardan Müdür 4 şu şekilde cevap vermiştir: “*Sınır düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler de kaynaştırmadan yararlanabilir. Sınır düzeyde olan pek çok çocuğun göz ardı edildiği ve dışardan da eğitim almadığı için istenilen seviyeye gelmeden hatta çok gerileyerek mezun oldukları görülmüştür. Çünkü yasalarla bile olsa kaynaştırma eğitimi öğretmene ve aileye baskı unsuru oluşturabilmektedir.*” Müdür 5 ise düşüncelerini “*Ben bilemiyorum ,Rehberlik Araştırma Merkezinin testlerinin sonucuna bırakıyoruz. Fakat orada da yenilik yapılmalıdır... Her yönlendirilen öğrenci de kaynaştırma öğrencisi olmamalıdır, mesela çocuk çok zeki fakat hiperaktif diye kaynaştırma olmamalıdır. Gerçek anlamda RAM’in objektif olmasını bekliyoruz.*” şeklinde ifade etmiştir.

Müdür 7 soru ile ilgili şunları söylemiştir: “*Ruhsal duygusal zihinsel problemi olan ve özellikle şiddete yönelik çocuklar rapor almalıdır. En önemli konu şiddettir bence, çünkü veliler çok problem çıkarıyor ve kendi işimizi yapamaz hale geliyoruz.*”

ÇİZELGE 15

Müdürlerin “Siz, Kendi Okulunuzun Kaynaştırma Uygulamasına Uygun Olduğunu Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) Uygundur, ama geliştirilmesi gerekiyor.	7
b) Düşünmüyorum.	5
c) Düşünüyorum.	3
Toplam görüş sayısı	15

Çizelge 15’te görüldüğü gibi müdürlerden 7 tanesi(Müdür1, Müdür3, Müdür4, Müdür5, Müdür6, Müdür8, Müdür9, Müdür10), uygun olduğunu ama geliştirilmesi gerektiğini, 3 tanesi (Müdür6, Müdür13, Müdür15), uygun olduğunu düşündüğünü, 5 tanesi de (Müdür2, Müdür7, Müdür11, Müdür12, Müdür14), uygun olduğunu düşünmediğini, geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Bu soruya katılımcılardan Müdür 3, ‘‘Şuan için yeterli değildir. Geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Okulumuzda sınıf mevcutlarının kalabalık oluşu, asansör olmayışı, destek eğitim odası için uygun yer olmayışı gibi nedenler kaynaştırma uygulamasını olumsuz etkilemektedir.’’ şeklinde bir cevap vermiştir. Müdür 4 ise, ‘‘Okulumuzun sınıfları oldukça kalabalık olup aynı zamanda sosyo-ekonomik açıdan düşük düzeyde bir bölgede bulunduğundan kaynaştırma olabilecek öğrencilerin daha fazla olabileceği düşünülmektedir. Çocukların kaynaştırma olması durumu ailede rahatsızlık yaratmakta ve aile özellikle bu konudan uzak kalmaya çalışmaktadırlar. Çevrenin deli damgasını yapıştırma durumu çok kolay yaşanabilmektedir. Toplantılarda bu durumlara vurgu yapılmakta sınıflarda da farklılıklara ilişkin çalışmalar yapılmaktadır. Ama bu değişim çok yavaş ilerlemektedir. Ayrıca okulumuzun binası da küçük ve sınıf ihtiyacı fazla olduğundan destek odası bugüne kadar açılmamıştır. Okulumuz kaynaştırma için uygundur fakat henüz yeterli seviyede değildir.’’ Müdür 7 de düşüncelerini, ‘‘Düşünmüyorum çünkü sınıflarımız çok kalabalık yerimiz ve imkanlarımız kısıtlı durumdadır bu konuda destek lazım...’’ şeklinde ifade etmiştir.

ÇİZELGE 16

Müdürlerin ‘‘Sizce Okul Müdürlerinin Kaynaştırma Uygulamalarında Rollerini Neler Olmalıdır? Açıklar mısınız?’’ Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yanıtlar	f
a) Öğretmenler, rehberlik servisi ve ailenin eşgüdüm içerisinde çalışmasını sağlamalıdır.	5
b) Maddi, manevi destek olmalı ulaşılması gereken yerlere ulaşmalıdır.	5
c) Sürecin işleyişini kontrol etmeli ve işleyişten emin olmalıdır.	4
d) Kaynaştırma öğrencilerinin gelişimlerini takip etmelidir.	4
Toplam görüş sayısı	18

Çizelge 16’da görüldüğü gibi müdürlerden 4 tanesi (Müdür 1, Müdür2, Müdür5, Müdür12) , sürecin işleyişini kontrol etmesi gerektiğini ve işleyişten emin olması gerektiğini, 5 tanesi (Müdür1, Müdür2, Müdür4, Müdür10, Müdür15),

öğretmenlerin, rehberlik servisinin ve ailenin eşgüdüm içinde çalışabilmelerini sağlamaları gerektiğini, 4 tanesi (Müdür4, Müdür5, Müdür10, Müdür11), kaynaştırma öğrencilerinin gelişimlerini takip etmeleri gerektiğini, 5 tanesi de (Müdür6, Müdür7, Müdür8, Müdür9, Müdür14), maddi ve manevi olarak destek olunması gerektiğini, ulaşılmaması gereken yerlere ulaşılmaması gerekliliğini ifade etmişlerdir.

Katılımcılardan Müdür 1 soruyla ilgili düşüncelerini şöyle belirtmiştir : *“Okul müdürü , öğretmenin ailenin, rehberliğin koordinesini sağlamalıdır. Hepsinin farklı görevi vardır, onların eşgüdüm içinde çalışmasını sağlamalıdır. Özel eğitim sınıfları için uygun ortamlar ve materyaller sağlamalıdır. Kaynaştırma öğrencilerinin dengeli bir şekilde sınıflara dağılmasını sağlaması gerekir.”* Müdür4 düşüncelerini , *“ Bu konuda sorumluluğun rehberlik servisinden çıkarılıp tüm öğretmenlere verilmesi ve sorumluluk paylaşımına azami önem verilebilir. Ayrıca kaynaştırma öğrencilerinin gelişiminin takibi konusunda okul müdürü ve müdür yardımcıları daha çok işin içinde olabilirse öğrenci daha çok desteklenebilir ve bu öğretmen üzerinde bir tetikleyici güç oluşturabilir.”* şeklinde, Müdür5 , *“RAM’ın aldığı kararda bence söz hakkımız olmalıdır. Okul adına en azından gidişatın daha sağlıklı olması için söz hakkı olmalıdır. Çocukların raporlarını takip etmeli gidişatla ilgili sıkıntılar var mı takip etmelidir.”* şeklinde , Müdür 10 ise , *“Öğretmenlere örnek olabilmek o çocuklarla ilgilendiğini belli edebilmek öğretmenlerin o çocuklara davranışları üzerinde etkili olacaktır. Etkinliklerde o çocuklara ön plan da yer verilmesi gerektiğini öğretmenlere hissettirmesi gerekir.”* şeklinde, ifade etmişlerdir.

BÖLÜM IV

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇ

Resmi ilkököl müdürlerinin, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimlerine ilişkin algı ve yeterliklerinin değerlendirilmesi amacı ile yapılan bu çalışmada Müdürlere ilk olarak, “Okulunuzdaki kaynaştırma uygulamaları ile ilgili bilgi verir misiniz? Ne gibi uygulamalar yapıyorsunuz ?” soruları yöneltilmiştir. Bunun sonucunda müdürlerin çoğu, genellikle kaynaştırma ile ilgili çalışmalarını rehber öğretmenin yürüttüğünü, bu uygulamada en çok onların rol aldığını belirtmişlerdir. Bir kısmı ise, öğrencileri RAM’a yönlendirdiklerini ve sonrasında gelen rapor doğrultusunda eğitim verdiklerini ifade etmişlerdir. Bazı müdürler ise BEP’ in önemini belirtmiş ve BEP uygulama süreci ile ilgili bilgilendirici toplantılar yaptıklarını söylemişlerdir.

Müdürlerden bazıları, okul genelinde ortak bir kaynaştırma politikası oluşturmaya çalıştıklarını ifade etmiştir. Ayrıca, çeşitli sosyal faaliyetler yaptıklarını, destek eğitim odası kullandıklarını, her öğrenci için ayrı ayrı BEP geliştirme birimi topladıklarını ve yönetmelik çerçevesinde kaynaştırma öğrencilerini sınıflara dengeli bir şekilde dağıtmaya çalıştıklarını da belirten bazı müdürler bulunmaktadır.

Müdürlere “Kaynaştırma öğrencilerine yönelik ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz ?” sorusu sorulmuştur. Bunun sonucunda müdürlerin büyük bir çoğunluğu öğrencilere BEP uyguladıklarını ve süreci takip ettiklerini söylemişlerdir. Bir kısmı ise kaynaştırma öğrencileri ile ilgili çalışmalarını rehberlik servisinin yürüttüğünü belirtmiştir. Bazıları ise onlara sorumluluk bilinci aşlamak ve motivasyonlarını arttırmak için farklı çalışmalar yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Müdürlere “Özel eğitim ve kaynaştırma ile ilgili olarak öğretmenlere yönelik ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu sorunun sonucunda müdürlerin büyük bir kısmı, rehber öğretmenlerin diğer öğretmenlere bu konuda yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Bir kısmı, öğretmenleri MEB’in düzenlemiş olduğu seminerlere gitmeleri için teşvik ettiklerini söylemişlerdir. Bazı müdürler ise özel eğitim öğretmeninden bu konuda destek aldıklarını, öğretmenleri bilgilendirmek adına Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden toplantı yapmalarını istediklerini ve öğretmenleri mevcut yönetmelik hakkında bilgilendirdiklerini ifade etmişlerdir.

Müdürlere “Özel Eğitim Sınıflarında Eğitim Gören Ve Kaynaştırma Eğitimine Tabi Olan Öğrencilerin Ailelerine Yönelik Nasıl Çalışmalar Yapıyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Müdürlerin büyük bir kısmı, rehber öğretmenin gerektiği takdirde veliler ile görüşmeler yaptıklarını söylemişlerdir. Bir kısmı ise rehberlik servisinin bu konuda bilgilendirici seminerler organize etmelerini sağladıklarını ifade etmişlerdir. Bazı müdürler ise bu konuda özel bir çalışma yapmadıklarını, veliler ile birebir görüştiklerini söylemiştir. Sadece bir müdür ise velileri İlçe Milli Eğitim’in hazırladığı seminerlere yönlendirdiklerini belirtmiştir.

Müdürlere “Diğer aileleri özel gereksinimli çocuklar ve bu çocukların eğitimleri hakkında nasıl bilgilendiriyorsunuz? Sorusu sorulmuştur. Müdürler büyük bir çoğunluğu, bu bilgilendirmeleri genellikle sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin yaptıklarını belirtmişlerdir. Bazı müdürler ise bilgilendirici seminerler verdiklerini, bazıları ise bu konu ile ilgili veliler ile kendilerinin görüştiklerini söylemişlerdir.

Müdürlere “Okulunuzun fiziksel ortamında özel gereksinimli çocuklar için ne gibi düzenlemeler yapıyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Müdürlerin büyük bir kısmı okullarında asansör ve rampanın bulunduğunu belirtmişlerdir. Bazı müdürler fiziksel engelli öğrencilerin sınıflarını alt katta buldurmaya çalıştıklarını, bazıları

okullarında engelli tuvaletlerinin olduğunu ve bir kısmı da özel bir düzenleme yapmadıklarını ifade etmişlerdir.

Müdürlere “Özel Eğitim Sınıfında Ne Gibi Düzenlemeler Yapıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bunun sonucunda müdürlerin büyük bir çoğunluğu özel eğitim sınıflarını giriş katlarda buldurmaya çalıştıklarını ve öğretmenler sınıf için nasıl bir donanım istiyorsa onları sağlamaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bir kısmı imkânsızlıklardan dolayı yeterince düzenleme yapamadıklarını ve şuan için eksik olan materyalleri nereden temin edebileceklerini araştırdıklarını belirtmişlerdir. Sadece bir okul müdürü özel eğitim sınıfında klima, projeksiyon ve laptop olduğunu söylemiştir.

Müdürlere “Okulunuzda BEP kim/kimler tarafından hazırlanıyor?” sorusu sorulmuştur. Büyük bir çoğunluk BEP’ i sınıf öğretmeni ve rehber öğretmenin hazırladığını, bir kısmı da bunlara velilerin de dâhil olduğunu belirtmiştir. Sadece bir okul müdürü özel eğitim sınıfındaki öğrencilerin haricindeki öğrencilere BEP hazırlanmadığını belirtmiştir.

Müdürlere “Sizce kaynaştırma uygulamasından önce kaynaştırmaya hazırlık için neler yapılmalıdır? Neler önerirsiniz? ” sorusu sorulmuştur. Bunun sonucunda müdürlerin büyük bir kısmı bu konuda öncelikle aileleri bilgilendirmek gerektiğini belirtmişlerdir. Yine büyük bir çoğunluk ise öğretmenleri kaynaştırma, BEP ve gerekli yönlendirmeler ile ilgili bilgilendirmek gerektiğini ifade etmişlerdir.

Müdürlere “Kaynaştırma Uygulamalarında Ne Gibi Sorunlarla Karşılaşıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Genel olarak yaşanan sorunların başında veliler gelmektedir. Velilerin durumu kabullenmemeleri ve bakış açıları büyük sorun oluşturmuştur. Bazı müdürler, öğretmenlerin kaynaştırmaya bakış açılarının sorun yarattığını öne sürmüştür. Bir kısmı ise fiziksel şartların (sınıf mevcutları), öğretmenlerin yetersiz oluşunun (ücretli öğretmen) ve BEP uygulamadaki eksiklerin kaynaştırma için sorun oluşturduğunu belirtmiştir.

Müdürlere “Sizce kaynaştırma uygulamalarında başarıyı etkileyen faktörler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bunun sonucunda başarıyı etkileyen faktörler içerisinde en çok öğretmenlerin olduğu sonrasında ise fiziksel ortam, BEP uygulaması, okul idaresinin tutumu ve ailelerin olduğu belirtilmiştir.

Müdürlere, “Sizce özel eğitim sınıfları verilen eğitim ve kullanılan materyaller açısından yeterli seviyede midir? Eğer değilse nasıl yeterli hale getirilebilir?” soruları yöneltilmiştir. Bu soruların sonucunda bazı özel eğitim sınıflarında materyal eksiklerinin olduğu, bazılarında ise materyalin yeterli olduğu fakat öğretmenlerin yetersiz oluşu belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin bazılarının ücretli oluşunun var olan yetersizliği biraz daha arttırdığı söylenmiştir.

Müdürlere, “Sizce hangi öğrenciler kaynaştırma uygulamasına tabi tutulmalı hangileri tutulmamalıdır?” sorusu yöneltilmiştir. Müdürlerin çoğu bu konunun onların uzmanlığı dışında bir konu olduğu için bir şey söyleyemediklerini ifade etmişlerdir. Fakat bir kısmı ise özellikle şiddete yönelimli ve uyum sorunu olan çocukların kaynaştırma eğitimi alması gerektiğini söylemişlerdir.

Müdürlere, “Siz, kendi okulunuzun kaynaştırma uygulamasına uygun olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu sorunun sonucunda müdürlerin çoğu, okullarının kaynaştırma uygulamalarına uygun olduğunu fakat geliştirilmesi gereken faktörlerin olduğunu ifade etmişlerdir. Bazı müdürler ise okullarının kaynaştırma uygulamasına uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Müdürlere, “Sizce okul müdürlerinin kaynaştırma uygulamalarında rolleri neler olmalıdır? Açıklar mısınız ?” sorusu sorulmuştur. Müdürlerin çoğu bu konuda öğretmenlere, rehberlik servisine ve ailelere eşgüdüm içinde çalışmasını sağlamak için yardım edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bazı müdürler ise maddi manevi destek sağlamak gerektiğini ve ulaşılması gereken yerlere ulaşılması gerektiğini belirtmişlerdir. Müdürlerin bir kısmı sürecin işleyişini ve kaynaştırma öğrencilerinin gelişimlerini takip etmek gerektiğini belirtmiştir.

4.2. TARTIŞMA

Rehber öğretmenlerin, bulunduğu okulun rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yanında, özel eğitim hizmetlerine ilişkin olarak da sorumluluklarının olduğu ÖEHY’ nde belirtilmiştir. Okul müdürleri genel olarak, rehberlik servisinin okuldaki diğer birimlere göre idareye en yakın birim olduğunu belirtmişlerdir. Müdürlerin birçoğunun kaynaştırma ile ilgili düzenlemeleri rehberlik servisinin yaptığını belirtmeleri sonucunda, kaynaştırma uygulamalarındaki sorumluluklarının genel olarak rehberlik servisine bırakıldığı düşünülmektedir.

ÖEHY’ nde “*Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görmeleri hâlinde kayıtlı buldukları okulda uygulanan eğitim programını; özel eğitim sınıflarında ise sınıfın türüne göre bu Yönetmeliğin 26 ncı ve 27 nci maddelerinde belirtilen eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak eğitim performansı ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP hazırlanır*” ifadesi bulunmaktadır.

Kaynaştırma öğrencilerinin sınıflara yerleştirilmesi ile ilgili ÖEHY’ nde “*Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir.*” ifadesi bulunmaktadır.

Sınıf mevcutları kaynaştırma uygulamalarında çoğunluklar sorun oluşturmuştur. Müdürlerin çoğu sınıf mevcutlarının kalabalık olmasından dolayı öğretmenlerin bu tür öğrenciler ile yeterince ilgilenemediğini ifade etmiştir. Bazı müdürler yönetmelikteki düzenlemeleri dikkate alsa da sınıf mevcutlarının kalabalık oluşu bu düzenlemelerin sağlıklı bir hal almasını engellemiştir.

Kaynaştırma öğrencilerine BEP uygulanması ile ilgili olarak ÖEHY’ nde “*BEP geliştirme birimi üyelerinden sınıf, alan, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen, eğitim programlarını hazırlamakla görevlendirilen öğretmen ile rehber öğretmen, bu Yönetmeliğin ilgili hükümleri doğrultusunda görev tanımında yer alan BEP ile ilgili görevleri yürütürler.*” ifadesi yer almaktadır. Ayrıca ÖEHY’ nde “*Özel eğitim okul ve kurumlarına devam eden öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları kapsamında, yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği okul ve kurumlarda bazı derslere ve sosyal etkinliklere katılması için gerekli tedbirler alınır*” ifadesi yer alır.

Araştırmanın ışığında, müdürlerin çoğunun BEP sürecinin sağlıklı bir şekilde işlemediğini belirttiği söylenebilir. Bu konuda yönetmelikteki kararlar yeterince uygulanamamaktadır.

Batu, Kırcaali İftar (2007,s.26) öğretmenler ile düzenli toplantılar yapılması ile ilgili şunları söylemiştir:

“Kaynaştırma uygulaması gerçekleştirilen bir okulda, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenler ile düzenli olarak toplantılar gerçekleştirmek son derece önemli bir etkinliktir. Bu toplantılar sırasında öğretmenlere yalnız olmadıklarını belirtmek, öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasının en önemli ögesi olduklarını belirtmek yerinde olacaktır. Bu toplantılar sırasında öğretmenlerin sınıflarında kaynaştırma öğrencisiyle yaşadıkları sorunlara ilişkin konuşmalar yapmak ve öğretmenlerin bu tür sorunları yalnızca kendilerinin yaşamadığını fark etmelerini sağlamak doğru olacaktır. Toplantılar sırasında öğretmenlere, sorunları olduğunda rehber öğretmenin ya da okulda görevlendirilecek olan özel eğitim öğretmenin yardımcı olabileceği konusunda rahatlatıcı bilgi vermek ve öğretmenlerin deneyimlerini birbirleriyle paylaşmalarını sağlamak doğru olacaktır.”

Müdürlerden bazıları öğretmenleri bazı seminerlere gitmeleri için teşvik ettiklerini ifade etmiş fakat bu seminerlere katılımın az olmasından da yakınmışlardır. Öğretmenleri bilgilendirmek için özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerindeki öğretmenlerden bilgi paylaşımı ile ilgili yardım istenmesi, bu konudaki eksiklerin giderilmesi adına faydalı olacaktır.

ÖEHY’ nde *“Okul müdürü; ders okutma görevinin yanında kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, program ve emirlere uygun olarak görevlerini yürütmeye, okulu düzene koymaya ve personeli denetlemeye yetkilidir.”* ifadesi bulunmaktadır.

Batu, Kırcaali İftar (2007,s.39)’ a göre ailelerin seminerler ve toplantılar ile bilgilendirilmesi, ailelerin çocuklarının özür türlerine ait özelliklerini öğrenmelerine ve bu konudaki bilgilerini tazelemelerine olanak sağlayacaktır. Ayrıca bilgilendirici toplantılar ailenin beklentilerini gerçekçi düzeyde tutabilmelerini ve çocuklardaki gelişmeleri fark edebilmelerini sağlayacaktır. Bunların haricinde yapılan toplantılar sayesinde ailelere, çocuklarına okulda öğrendiklerini evde nasıl sürdürecekleri hakkında bilgiler aktarılabilir.

ÖEHY’ nde aile eğitimi hakkında *“ Aile eğitimi, tüm eğitim kademelerinde bireyin eğitimine katkı sağlamak amacıyla aileye verilecek her türlü rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini içeren bir eğitimidir.”* şeklinde bir madde bulunmaktadır. Ayrıca ÖEHY’ nde *“Aile eğitim programları, RAM’lar, özel eğitim okul ve kurumları, kaynaştırma uygulamaları yapılan okullar tarafından hazırlanır ve yürütülür”* ifadesi bulunmaktadır.

Batu, Kırcaali İftar (2007,s.40)’ göre normal gelişim gösteren çocukların ailelerinin çocuklarının bulunduğu sınıfa kaynaştırma öğrencisi yerleştirileceği ile ilgili ve özel gereksinimli çocukların özellikleri ve eğitimleri ile ilgili bilgilendirme çalışmalarının yapılmasının kaynaştırma uygulamalarına olumlu bir etkisi olacaktır.

Ayrıca bilgilendirme çalışmaları sadece kaynaştırma başlamadan önce değil, kaynaştırma uygulaması sırasında da zaman zaman gerçekleştirilmesi gereklidir.

ÖEHY’nde ‘*Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda öğrencinin yetersizliğine uygun fiziksel, sosyal, psikolojik ortam düzenlemeleri yapılır...*’ ifadesi yer almaktadır.

Genellikle yeni okulların büyük bir kısmında fiziksel engelli öğrenciler için asansör ve rampa bulunmaktadır. Fakat engelli tuvaletlerinin bulunduğu okul sayısı azdır.

Özel eğitim sınıfları ile ilgili olarak ÖEHY’nde ‘*Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde özel eğitim sınıfları açılabilir. Bu sınıflarda; okul veya kurumun eğitim programı, okulun fiziki şartları ve personel durumu, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin yetersizliği ve gelişim özellikleri ile bireysel yeterlilikleri dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılır.*’ ifadesi bulunmaktadır.

İlk olarak, özel eğitim sınıflarında eğitimin başlangıçta beklendiği gibi kısmi de olsa kaynaştırma ile sonuçlanmadığı görülmüştür. Tam tersine, genel eğitim okullarındaki özel eğitim sınıflarının öğrencileri, ‘engelli’ ve ‘engelli olmayan’ şeklinde ikiye ayırdığı ve çoğu zaman da bu sınıfların okulun en istenmeyen köşesine (bodrum kat, malzeme odasının yanı gibi) yerleştirildiği gözlemlendi. Özellikle genel eğitim sınıflarındaki bazı öğretmenlerin yaramazlık yapan ya da akademik olarak akranlarının gerisinde olan öğrencileri bu sınıflara gönderme ile tehdit ettikleri gözlenmiştir Akçamete (2009,s.83).

Literatür ve bu araştırma bulguları ışığında, özel eğitim sınıflarının sınırlılıkları halen devam etmektedir denilebilir. Sınıflardaki fiziksel yetersizliklerin haricinde gerekli olan eğitim materyallerinin de sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

ÖEHY’nde BEP geliştirme birimi ‘*Okul/kurum müdürü veya görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında;*

- a) Bir gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen,
- b) Bir rehber öğretmen,
- c) Bir eğitim programları hazırlamakla görevlendirilen öğretmen,
- d) Öğrencinin sınıf öğretmeni,
- e) Öğrencinin dersini okutan ilgili alan öğretmenleri,
- f) Öğrencinin velisi,
- g) Öğrenci ,

olmak üzere bu kişilerden oluşur.’ ifadesi bulunmaktadır.

Fakat araştırma bulguları ve mevcut olan yönetmelik karşılaştırıldığında BEP’ in yeterli kişi tarafından hazırlanmadığı görülmektedir. Genellikle okullarda BEP

hazırlamanın sadece sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin sorumluluğuymuş gibi algılandığı görülmektedir.

Yıkılmış, Pınar (2005)' in yaptığı bir araştırmada çoğunlukla okul müdürlerinin kaynaştırma öncesindeki hazırlıklara ilişkin olarak, müdürlerin kendisi dışındaki kurum ve kişilerden beklentilerinin olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu (2003,s.61-62)' nun yaptıkları bir araştırmada okul müdürlerinin büyük bir kısmının kaynaştırma öğrencisi gelmeden önce ortam, öğretmen ve diğer öğrencilerin kaynaştırmaya hazırlanmadıklarını; bunun sebebi olarak da yapılması gereken düzenlemelere yönelik yeterli bilgi sahibi elemanın olmaması, zaman ve kaynakların sınırlı olmasını ifade etmişlerdir.

Yapılan araştırma sonucunda ve bulgular ışığında söylenebilir ki, aileler bu konuda bilgisiz kalmıştır. Bunun sonucunda kaynaştırma uygulamasına ve kaynaştırma öğrencilerine yönelik önyargılar oluşmuştur.

Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu (2003,s.62)' nin araştırmasına göre anne babaların tamamına yakını çocukların eğitimine ilişkin daha fazla bilgi sahibi olmak istediğini belirtmiştir. Ayrıca yine yapılan bu çalışmada anne babalara çocuklarının hangi eğitim ortamında eğitim almalarını sorduklarında büyük çoğunluğu normal sınıf demiştir. Çok az bir kısmı kaynak oda özel eğitim sınıfını tercih etmiştir. Öğretmenler bu araştırmada yetersiz olduklarını kendileri belirtmiş ve en çok öğretim yöntemleri ile ilgili bilgi sahibi olmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Araştırma bulguları ve önceki araştırmalar sonucunda da görülmektedir ki; fiziksel düzenlemelerin yetersizliği yanında , en büyük sorunlar ailelerin bilgisizliği ve öğretmen yetersizliğidir.

Batu, Kırcaali İftar (2007,s.23), kaynaştırmayı başarıya ulaştıran etmenler olarak; öğretmenler, normal öğrenciler, kaynaştırma öğrencileri, okul yönetimi, kaynaştırma öğrencilerinin aileleri, fiziksel ortam, normal çocukların aileleri ve destek eğitim hizmetleri ve ek hizmetler şeklinde belirlemiştir.

Araştırma sonuçlarında da görüldüğü gibi kaynaştırmayı başarıya ulaştıran etmenler hemen hemen literatürdeki kaynaklardaki gibi ifade edilmiştir.

Özel eğitim sınıflarının düzenlenmesi ile ilgili olarak ÖEHY’ nde ‘‘*Bu sınıflarda; okul veya kurumun eğitim programı, okulun fiziki şartları ve personel durumu, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin yetersizliği ve gelişim özellikleri ile bireysel yeterlilikleri dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılır.*’’ ifadesi yer almaktadır.

Araştırma sonucuna bakılarak özel eğitim sınıflarının olması gereken seviyede olmadığı, gerek fiziksel, gerek materyal olarak yeterli seviyeye ulaşması için yapılması gerekenlerin olduğu söylenebilir. Müdürlerden bazıları fiziksel ortamın ve materyallerin yeterli olduğunu söylemiştir fakat bunun yanında öğretmenlerin eksiklerinin bu yeterliliği anlamsız bir hale getirdiğini de belirtmişlerdir.

ÖEHY’ nde, ‘‘*Bireyin eğitsel değerlendirme ve tanınması rehberlik ve araştırma merkezinde oluşturulan özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından nesnel, standart testler ve bireyin özelliklerine uygun ölçme araçlarıyla yapılır. ‘‘ Tanılamada; bireyin özürli sağlık kurulu raporu ile zihinsel, fiziksel, ruhsal, sosyal gelişim özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri, eğitim performansı, ihtiyacı, eğitim hizmetlerinden yararlanma süresi ve bireysel gelişim raporu dikkate alınır.*’’ ifadesi yer almaktadır.

Yönetmelikteki bu maddeye bakıldığında müdürlerin çoğunun tanılama ve değerlendirme konusunda herhangi bir yargıda bulunmaları çok etkili olmamaktadır.

Müdürler genellikle okullarının kaynaştırma uygulaması için uygun olduğunu belirtmiştir. Okullarının kaynaştırma için uygun olduğunu belirten müdürler aynı zamanda geliştirilmesi gereken etkenlerin olduğunu ifade etmişlerdir. Bunların başında çevrenin çok önemli olduğunu, ailenin bakış açısının önemini vurgulamışlardır. Okullarının kaynaştırma uygulamasına uygun olmadığını düşünen müdürler ise imkansızlıklar ve sınıf mevcutlarının kalabalık olması sebebiyle uygun olmadığını belirtmişlerdir.

ÖEHY’ nde, ‘‘*Müdür, milli eğitimin temel ilkeleri ve genel amaçları doğrultusunda okulun/kurumun, amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirilmesinden sorumludur.*’’ ifadesi bulunmaktadır.

Batu, Kırcaali İftar’ a (2007,s.39) göre, kaynaştırmanın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için bir başka faktör de okul yönetimidir. Okul yönetiminin kaynaştırmanın gerekliliğine ve önemine inanması, kaynaştırma içinde yer alan her türlü faktörün işini kolaylaştıracaktır. Bunun sonucunda öğretmenlerin, normal gelişim gösteren öğrencilerin ve diğer personelin kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumunun olumlu olma olasılığı artacaktır. Ayrıca, okul yönetiminin özel eğitim

öğretmenleri ile olan işbirlikçi tutumu, diğer öğretmenlere ve okul personeline model olacak ve onları olumlu yönde etkileyebilecektir.

Araştırma ve literatür ışığında, müdürlerin kaynaştırma ve özel eğitim uygulamaları için gerekli olan maddi manevi desteği sağlamalarının, özel gereksinimli bireylerin eğitiminin başarısı için öneminin büyük olduğu söylenebilir. Genel olarak müdürler bu konuda desteklerini esirgememekte fakat devlet desteğinin artırılması gerektiğini ifade etmektedirler.

4.3.ÖNERİLER

Araştırma bulguları ışığında uygulamaya yönelik ve sonraki araştırmacılara yönelik bazı öneriler aşağıda verilmiştir.

4.3.1.Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Özel eğitim ve kaynaştırma uygulaması hakkında öncelikle velilere sonra öğretmenlere ve diğer okul personeline bilgilendirici seminerler verilmelidir.
- Okul müdürleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarındaki görev dağılımlarını kontrol etmeli ve denetlemelidir. Bu sorumlulukların ağırlıklı olarak rehberlik servisine verilmemesi gereklidir.
- Kaynaştırma uygulaması başlamadan önce gerekli tedbirleri almalıdır. Kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarının tamamlanması için süreci iyi takip etmelidir.
- Kaynaştırmaya ve özel eğitime bakışının olumlu olduğunu her fırsatta göstermeli ve diğer okul çalışanlarına bu konuda örnek olmalıdır.
- Özel gereksinimli öğrencilerin ders dışı sosyal etkinliklerde rol alması için öğretmenleri teşvik edici olmalıdır.
- Öğretmenler kaynaştırma ile ilgili sadece eğitim sürecinde değil, eğitim süreci dışında da seminerlere alınmalıdır. Bu seminerlerin haricinde

öğretmen yetiştiren kurumların öğretmenlere kaynaştırma ve özel eğitim için gözlem olanağı sağlaması gereklidir.

- Gerekli olan materyal ve fiziksel ihtiyacın sağlanabilmesi için gerekli kurumlarla iletişime geçmeli ve gerektiğinde yardım istenmelidir.
- RAM'ların değerlendirme ve tanılama sürecinde daha sağlıklı bir uygulama yapabilmeleri için gerekli olan personel ve bilgi eksikliği giderilmelidir.
- Öğretmen yetersizliği ve özellikle ücretli öğretmen problemi bir an önce çözümlenmelidir.

4.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- RAM'ların okul yönetimi ile iletişimindeki eksikliklerin neler olduğu incelenebilir.
- Müdürlerin kaynaştırma ve özel eğitim üzerindeki tutumlarının öğretmenlerin bakış açılarını nasıl etkilediğini inceleyen bir araştırma yapılabilir.
- Okul müdürlerinin ücretli öğretmen sorunu sebebiyle yaşadığı sorunları inceleyen bir araştırma yapılabilir.
- Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerinin okul müdürlerinden beklentilerini inceleyen bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akçamete, G. (Ed.).(2009).*Genel Eğitim Okullarında Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Akay, M., Akçamete, G., Akkök, F. ve Diğ. (2003) *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*; (Ed: Ataman, A.) Ankara:Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Ataman, A. (2005). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim*, Ataman, A., (Ed.), *Özel Eğitime Giriş* (19-74). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Başaran, İ.E.(1994).*Eğitime Giriş*. Ankara: Kadioğlu Matbaası
- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri, Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü, *Özel Eğitim Dergisi*, 2 (4), 35 - 45
- Batu, S. (2002). Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri. (Ed. Eripek, S.), *Özel Eğitim* (15-29). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Batu, S., Kırcaali İftar, G. (2007). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Cavkaytar, A., Diken, H.İ. (2006) *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Diken, H.İ.(Ed.).(2012).*Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim* (6).Ankara: Pegem Akademi
- Eripek, S. (2004). Türkiye’de Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmalarına İlişkin Olarak Yapılan Araştırmaların Gözden Geçirilmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. *Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 25-32
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kargın, T.,Acarlar, F.,Sucuoğlu, B. (2003). Öğretmen, Yönetici ve Anne-Babaların Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi,Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. *Özel Eğitim Dergisi*,4(2),55-76
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi ve İlkeleri, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. *Özel Eğitim Dergisi*, 5(2),1-13.
- Kırcaali-İftar, G. (1992). Özel eğitimde kaynaştırma. *Eğitim ve Bilim*, 16(86), 45-50.
- Kırcaali-İftar, G. (1998). Özel gereksinimli bireyler ve özel eğitim. S. Eripek (der.), *Özel eğitim içinde*, 1-14.

- MEB (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*
- MEB(2008) *Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Özel Eğitim Hizmetleri El Kitabı*
- MEB (2010). *573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*
- O'Reilly, RR & Duquette CA. (1988). Experienced teachers look at mainstreaming Education Canada, *Fall/Autumn*. Batu, S. (2000). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri, Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü. *Özel Eğitim Dergisi*, 2 (4), 35 – 45
- Özsoy, Y., ÖZYÜREK, M. ve ERİPEK, S. (2001), *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları
- Sucuoğlu, B., Özokçu, O. (2005). Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. *Özel Eğitim Dergisi*, 6(1), 41-57
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar (1980-2005), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. *Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 15-23.
- Turnbull, A.P., Turnbull, H.R., & Wehmeyer, M.L. (2007). *Exceptional lives: Special education in today’s schools* (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill/Prentice Hall. Diken, H.İ.(Ed.).(2012). *Özel Eğitime Gerekisini Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim* (6). Ankara: Pegem Akademi
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme, Ankara: PegemA Yayıncılık, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24, ss.543.
- Türkoğlu, A. (1997). *99 Soruda Eğitim Bilimine Giriş*, İzmir: Memleket Gazetecilik ve Matbaacılık.
- Yıkılmış, A., & Pınar, E. S. (2005). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kaynaştırmaya Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*.

İnternet Kaynakları

Kaynaştırma Eğitiminde Dikkat Edilecek Hususlar 21.08.2014 tarihinde

<http://mebk12.meb.gov.tr> adresinden erişildi.

Kaynaştırma Uygulamalarının Yasal Dayanakları 21.08.2014 tarihinde

<http://mebk12.meb.gov.tr> adresinden erişildi.

Özel Eğitim Sınıfları 21.08.2014 tarihinde

(http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26184_0.html) adresinden erişildi.

Özel Eğitim Hizmetleri , Kaynaştırma Eğitimi 25.12.2013 tarihinde

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/21/15/967807/dosyalar/2013_03/15105002_ozelegitimelkitabi.pdf adresinden erişildi.

Özel Eğitim 02.09.2014 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı (2006), “Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği”, <http://orgm.www.meb.gov.tr> , adresinden erişildi.

MEB ,MEBBİS veri tabanından elde edilen verilere göre 2006 yılındaki kaynaştırma

öğrencisi sayıları 15.12.2014, tarihinde

http://www.meb.gov.tr/earged/earged/ilk_kaynas_eg_uyg_deg.pdf

adresinden erişildi.

EKLER

EK	Sayfa
1.Sözleşme	64
2. Görüşme Kılavuzu.....	65
3. Görüşme Formu.....	66
4. Görüşme Kodlama Anahtarı.....	67

EK-1

SÖZLEŞME

Sayın Okul Müdürü,

Öncelikle yaptığım araştırmada sizlerin fikirlerini öğrenebilmek adına gerekli olan bu görüşme için zaman ayırdığınızdan dolayı teşekkür ederim.

Görüşme esnasında konuşmalardaki akışı not etmek zor olacağından ve görüşmeyi kesintilere uğratmamak için ses kaydı yapmam gerektiğini belirtmek istiyorum. Görüşme sırasında yapmış olduğum ses kaydındaki fikirleriniz ve yorumlarınız sadece bilimsel birer veri olarak kullanılacaktır. Yapacağım ses kaydını veri analizi için yardım almam gereken uzman kişiden başka hiç kimse dinlemeyecektir. Verilerin dökümü ve analizi yapıldıktan sonra ses kayıtlarınız silinecektir. Ayrıca arzu ettiğiniz takdirde araştırmam tamamlandıktan sonra sonuçlar tarafınıza ulaştırılacaktır.

Görüşme sırasında verdiğiniz bilgilerden dolayı sizi herhangi bir şekilde rahatsız edecek durumda bırakmayacağıma söz veriyorum.

Bu açıklamalardan sonra sizin bu araştırmaya gönüllü olarak katıldığınızı ve benim araştırmacı olarak verdiğim sözleri tutacağımı belirten bu sözleşmeyi karşılıklı olarak imzalamanın uygun olacağı kanaatindeyim.

MEHMET PAMUKÇU

Görüşmeyi Yapan

Görüşülen

EK-2

GÖRÜŞME KILAVUZU

Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı'nda yüksek lisans yapmaktayım. Bugün gerçekleştireceğimiz bu görüşme yüksek lisans tezimin verilerini oluşturacağından benim için önemi büyüktür.

Bu araştırmanın amacı, İlkokul müdürlerinin özel gereksinimli çocukların eğitimlerine yönelik algılarını ve yeterliklerini değerlendirmektir. Görüşme soruları sırasıyla birinci sorudan başlanarak benim tarafımdan sorulacaktır. Sorulara vereceğiniz cevapların açık ve net olması araştırma için önem taşıdığından, sorular hakkında anlaşılmayan bir nokta varsa lütfen açıklama yapılmasını isteyiniz. Görüşme sırasında, konuşmanızdaki akıcılığın bozulmaması ve konuşmanız esnasında not almam güç olacağından ses kaydı yapmak istiyorum. Görüşme sırasında verdiğiniz tüm bilgiler saklı kalacaktır ve araştırma haricinde hiçbir şekilde başka birşey için kullanılmayacaktır. Ayrıca araştırmada isminiz yer almayacaktır bunun yerine sizin için belirlenen kod isimler kullanılacaktır.

Açıklamaların ardından okul müdüründen görüşme sırasında sohbet ortamında olduğu gibi rahat davranması rica edilir.

EK-3

GÖRÜŞME FORMU

1. Okulunuzdaki kaynaştırma uygulamaları ile ilgili bilgi verir misiniz? Ne gibi uygulamalar yapıyorsunuz ?
2. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz ?
3. Özel eğitim ve kaynaştırma ile ilgili olarak öğretmenlere yönelik ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?
4. Özel eğitim sınıflarında eğitim gören ve kaynaştırma eğitimine tabi olan öğrencilerin ailelerine yönelik nasıl çalışmalar yapıyorsunuz?
5. Diğer aileleri, özel gereksinimli çocuklar ve bu çocukların eğitimleri hakkında nasıl bilgilendiriyorsunuz ?
6. Okulunuzun fiziksel ortamında özel gereksinimli çocuklar için ne gibi düzenlemeler yapıyorsunuz?
7. Özel eğitim sınıflarında ne gibi düzenlemeler yapıyorsunuz ?
8. Okulunuzda BEP, kim/kimler tarafından, nasıl hazırlanıyor ?
9. Sizce kaynaştırma uygulamasından önce kaynaştırmaya hazırlık için neler yapılmalı ? Neler önerirsiniz ?
10. Kaynaştırma uygulamalarında ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz ?
11. Sizce kaynaştırma uygulamalarında başarıyı etkileyen faktörler nelerdir ?
12. Sizce özel eğitim sınıfları, verilen eğitim ve kullanılan materyaller açısından yeterli seviyede midir?
 - a). Eğer değilse nasıl yeterli hale getirilebilir ?
13. Sizce hangi öğrenciler kaynaştırma uygulamasına tabi tutulmalı, hangileri tutulmamalı?
14. Siz kendi okulunuzun kaynaştırma uygulamasına uygun olduğunu düşünüyor musunuz ?
15. Sizce okul müdürlerinin kaynaştırma uygulamalarında rolleri neler olmalıdır ? Açıklar mısınız ?

EK 4

GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI

1. Okulunuzdaki kaynaştırma uygulamaları ile ilgili bilgi verir misiniz? Ne gibi uygulamalar yapıyorsunuz ?

d) Kaynaştırmaya ihtiyaç duyan öğrenciyi RAM'a yönlendiriyoruz ve gelen rapor doğrultusunda eğitimi uyguluyoruz.

e) Genellikle bu konu ile ilgili çalışmalarını rehber öğretmen yapıyor ve süreçte en çok onlar rol alıyor.

f) Öğretmenleri BEP uygulama süreci ile ilgili bilgilendirici toplantılar yapıyoruz.

d) Çeşitli sosyal faaliyetler (ritim, koro, tiyatral etkinlikler) yapıyoruz.

e) Okul genelinde ortak bir kaynaştırma politikası oluşturmaya çalışıyoruz.

f) Yönetmelik çerçevesinde kaynaştırma öğrencilerini sınıflara dengeli bir şekilde dağıtmaya çalışıyoruz.

g) Her öğrenci için BEP geliştirme birimini toplayarak kararlar alıyoruz.

l) Destek eğitim odası kullanıyoruz.

2. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz ?

a) Genel olarak rehberlik servisinin yaptığı çalışmalar oluyor.

b) BEP uyguluyor ve ayrı değerlendirmeler yapıyoruz

c) Rehabilitasyonlar ile paralel çalışıyoruz.

d) Çeşitli sosyal sorumluluk projelerinde onlara da yer veriyoruz.

e) Destek eğitim odası eğitimi yapılıyor.

f) Sosyal gelişimlerini desteklemek adına sorumluluklar veriyoruz.

3. Özel eğitim ve kaynaştırma ile ilgili olarak öğretmenlere yönelik ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz ?

- a) Rehber öğretmenler diğer öğretmenlere yardımcı oluyor.
- b) Özel eğitim öğretmenin destekleri oluyor.
- c) MEB'in düzenlemiş olduğu seminerlere katılmalarını teşvik ediyoruz.
- d) Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinden gelen öğretmenlerden toplantılar yapmalarını istiyoruz.
- e) Özel eğitim yönetmeliği hakkında bilgilendirmeler yapıyoruz.

4. Özel eğitim sınıflarında eğitim gören ve kaynaştırma eğitimine tabi olan öğrencilerin ailelerine yönelik nasıl çalışmalar yapıyorsunuz?

- a) Rehber öğretmenler gerektiği takdirde veli ile görüşmeler yapmaktadır.
- b) İlçe Milli Eğitim'in bu konularla ilgili bilgilendirme seminerlerine yönlendiriyoruz.
- c) Rehberlik servisinin bilgilendirici seminerler organize etmesini sağlıyoruz.
- d) Velilerin okulda kalmalarına anlayış gösteriyoruz.
- e) Bu konuda özel bir çalışma yapmıyoruz, genel olarak bireysel görüşüyoruz.

5. Diğer aileleri özel gereksinimli çocuklar ve bu çocukların eğitimleri hakkında nasıl bilgilendiriyorsunuz?

- a) Bu konu ile ilgili veliler ile genellikle ben görüşüyorum.
- b) Bilgilendirici seminerler veriyoruz.
- c) Genellikle sınıf öğretmenleri ya da rehber öğretmenler görüşüyor.
- d) Maddi durumu yetersiz olan öğrenciler için yardım istiyoruz.
- e) Özel bir çalışma yapmıyoruz.

6).Okulunuzun fiziksel ortamında özel gereksinimli çocuklar için ne gibi düzenlemeler yapıyorsunuz ?

- a)Asansörümüz ve rampamız mevcuttur.
- b)Engelli tuvaletlerimiz vardır.
- c) Rampamız vardır fakat asansörümüz bulunmamaktadır.
- d) Fiziksel engelli öğrencilerin sınıfları alt katlarda tutulmaktadır.
- e) Oyun parkımız mevcuttur.
- f) Özel bir düzenlememiz bulunmamaktadır

7). Özel eğitim sınıfında ne gibi düzenlemeler yapıyorsunuz ?

- a)Özel eğitim sınıfımız giriş katta bulunmaktadır.
- b)Öğretmenler nasıl bir donanım istiyorsa imkânlar dâhilinde sağlamaya çalışıyoruz.
- c)Özel eğitim sınıfımızda klima, projeksiyon makinesi, laptop mevcuttur.
- d)İmkânsızlıklardan dolayı yeterli düzenlemeler yapılamamaktadır.
- e)Eksik materyalleri nereden temin edebiliriz diye araştırıyoruz.

8). Okulunuzda BEP kim/kimler tarafından hazırlanıyor?

- a) Yönetmelikte belirtilen birim tarafından yapılmaktadır.
- b) Sınıf öğretmeni ve rehber öğretmen hazırlamaktadır.
- c) Sınıf öğretmeni, rehber öğretmen ve veli tarafından hazırlanmaktadır.
- d) Özel eğitim sınıfı dışındaki öğretmenler dışında BEP hazırlamıyoruz, rehabilitasyon merkezlerinden rica ediyoruz.

9). Sizce kaynaştırma uygulamasından önce kaynaştırmaya hazırlık için neler yapılmalıdır? Neler önerirsiniz?

- a) Öncelikle aileleri bu durum hakkında bilgilendirmek gerekiyor.
- b) Öğretmenleri kaynaştırma, BEP ve gerekli yönlendirmeler ile ilgili bilgilendirmek gerekiyor.
- c) Oryantasyon dönemlerinde bütün veliler (diğer veliler de) bu konuda bilgilendirilmelidir.

10). Kaynaştırma Uygulamalarında Ne Gibi Sorunlarla Karşılaşıyorsunuz?

- a)Velilerin durumu kabullenmemesi
- b)Öğretmenlerin yetersizliği (ücretli öğretmen oluşu)
- c)Öğretmenlerin kaynaştırmaya bakış açısı
- d)BEP uygulamadaki yetersizlikler
- e)Fiziksel şartlar (sınıf mevcutları)
- f)Akranların olumsuz tepkileri

11). Sizce Kaynaştırma Uygulamalarında Başarıyı Etkileyen Faktörler Nelerdir?

- a) Aileler
- b) Öğretmenler
- c)Fiziksel ortam
- d) BEP uygulayabilme (değerlendirmelerin BEP'e uygun olması)
- e)Özel Eğitim ve Rehabilitasyonlar ile paralel çalışmalar
- f)Ev ödevleri
- g)Okul idaresinin tutumu

12). Sizce özel eğitim sınıfları verilen eğitim ve kullanılan materyaller açısından yeterli seviyede midir? Eğer değilse nasıl yeterli hale getirilebilir?

- a) Fiziksel olarak yeterli, materyal olarak yetersizdir.
- b) Fiziksel ve materyal olarak yeterli fakat öğretmen olarak yetersizdir.
- c) Fiziksel olarak da, materyal olarak da, eğitim olarak da yeterli değildir.
- d) Her açıdan yeterlidir.
- e) Materyaller için belli kuruluşlardan(Rehabilitasyonlar, Üniversiteler, Belediyeler vs.) destek alınmalıdır.
- f) Öğretmenler okul zamanı dışında seminerlere alınmalıdır.
- g) Ücretli öğretmen sorunu çözülmelidir.

13).Sizce hangi öğrenciler kaynaştırma uygulamasına tabi tutulmalı hangileri tutulmamalıdır?

- a) Bu bizim uzmanlığımızın dışında bir konu olduğu için RAM'ın sınıf öğretmeninin ve rehber öğretmenin değerlendirmelerine bırakıyoruz.
- b) Sınırdaki öğrenciler, öğretmen ve aile desteği ile rapor almadan da desteklenmelidir.
- c) Şiddete yönelimi olan ve uyum sorunu olan öğrenciler tabi tutulmalıdır.

14).Siz, kendi okulunuzun kaynaştırma uygulamasına uygun olduğunu düşünüyor musunuz?

- a)Uygundur, ama geliştirilmesi gerekiyor.
- b)Düşünüyorum.
- c)Düşünmüyorum.

15).Sizce okul müdürlerinin kaynaştırma uygulamalarında rolleri neler olmalıdır?
Açıklar mısınız ?

- e) Sürecin işleyişini kontrol etmeli ve işleyişten emin olmalıdır.
- f) Öğretmenler, rehberlik servisi ve ailenin eşgüdüm içerisinde çalışmasını sağlamalıdır.
- g) Kaynaştırma öğrencilerinin gelişimlerini takip etmelidir.
- h) Maddi, manevi destek olmalı ulaşılması gereken yerlere ulaşmalıdır.

